

Normkonflikter på förskolan - mötesplats eller kollision?

**En kvalitativ studie om normer och värden inom
förskoleverksamhet med inriktning på normkonflikter**

Av: Bakhan Amin & Kiriaki Karapanagiotidou

Handledare: Kim Silow Kallenberg

Södertörns högskola | Institutionen för lärarutbildningen

Kandidatuppsats 15hp

Självständigt vetenskapligt arbete | Vårterminen 2022

Programmet för Förskolläroverksamhet med interkulturell profil.
Erfarenhetsbaserad, 210 hp

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Abstract

Norm conflicts at preschool- meeting place or collision?

A qualitative study on norms and values in early childhood education with a focus on norm conflicts.

With this study, we intend to seek knowledge about how educators perceive and relate to norm conflicts in preschool. The aim of the study is to focus on *what* educators say about norm conflicts based on their work and *how* they believe that they can create relationships between children and their parents and colleagues among themselves. In this study, we have chosen to start from the following questions: How do educators perceive norm conflicts, what are they about and how can they arise? How do norm conflicts affect the work of educators in preschool activities? What do educators think is needed to deal with norm conflicts?

We have chosen to do a qualitative study based on qualitative interviews with eight educators in preschools located in different geographical areas in Stockholm - Sweden. By educators we mean four preschool teachers and four educator workers. The result of our study is based on analyses from the social constructivist theory and perspectives on interculturality. Social constructivist theory is a social science perspective that has its basis on people reproducing new perceptions of reality and self-understanding in interaction with each other and with the environment around them. Interculturality can be explained by Pirjo Lahdenperä as a social interaction, a process, or an overstep, since "inter" means interpersonal interaction and "culture" means meaning systems of meaning, which gives meaning and a special focus in a person's life.

The result of the study shows that all informants, regardless of position, are aware of the meaning of norms and values and agree that everyone should start from everyone's equal value. The social consensus theory that has helped us to understand the informants' different perceptions of norm conflicts that were highlighted as social phenomena, from the linguistic interaction to understand why individuals clash with norm conflicts due to language difficulties and misconceptions in communication in collegiate work.

Keywords: norm conflicts, linguistic interaction, knowledge construction, social problem, intercultural communication.

Förord

Det finns inga ord att beskriva glädjen och längtan över att vi snart närmar oss slutet av denna utbildning. Denna kunskapsresa har varit lång och lärorik. Det har varit en utmaning att både studera och arbeta men snart ser vi ljuset! Innan vi tackar respektive familjemedlemmar och vänner för sitt tålamod och uppmuntran, anser vi viktigt att även tacka alla lärare på Södertörns högskola som har implementerat gnistan för lärande och pedagogik. Vi tar med oss all kunskap i vår yrkesroll som förskollärare och framför allt som medmänniskor. Därtill vill vi tacka vår handledare Kim Silow Kallenberg för sitt bidrag under denna process av skrivande. Kim har varit hjälpsam och generös med sin kunskap och gett oss konstruktiv återkoppling med ett fint bemötande. Vi tackar även varandra för ett gott samarbete under skrivandets process. Det har varit roligt samt ansträngande men det var värt mödan. Sist men inte minst tackar vi alla informanter och dess bidragande under processens skrivande.

Bakhan Amin och Kiriaki Karapanagiotidou

Innehåll

1. Inledning och problemområde	1
2. Studiens syfte och frågeställningar	3
3. Tidigare forskning	4
3.1 Dilemman i relation till kulturell mångfald	4
3.2 Normer och värden ur pedagogers uppdrag samt dess förhållningssätt och kompetens inom Norden	6
3.3 Relationell pedagogik - ingång till ett fält	7
3.4 Pedagogers uppfattning gällande barns vårdnadshavare	8
3.5 Lärarens interkulturella kompetens i undervisning	9
3.6 Att synliggöra och förändra normer	10
4. Teoretiska utgångspunkter	11
4.1 Den socialkonstruktivistiska teorin	11
4.1.1 Språklig interaktion	11
4.1.2 Kunskapskonstruktionen	11
4.1.3 Sociala problem	12
4.2 Interkulturellt perspektiv	12
4.2.1 Interkulturell kommunikation	12
4.2.2 Den kritiska aspekten av interkulturalitet	13
4.2.3 Interkulturellt lärande och interkulturell pedagogisk kompetens	13
5. Undersökningsmetod och material	13
5.1 Urval av respondenter samt avgränsningar	13
5.2 Metod	14
5.3 Reliabilitet och validitet	15
5.4 Genomförande	16
5.5 Etiska övervägande	17
6. Resultat och analys	18
6.1 Hur uppfattar pedagoger normkonflikter, vad handlar de om och hur kan de uppstå?	18
6.2 Hur påverkar normkonflikter pedagogers arbete inom förskoleverksamheten?	21
6.3 Vad anser pedagoger krävs för att hantera normkonflikter?	23
6.4 Sammanfattande analys av resultatet	26

7. Diskussion	28
7.1 Hur uppfattar pedagoger normkonflikter, vad handlar de om och hur kan de uppstå?	28
7.2 Hur påverkar normkonflikter pedagogers arbete inom förskoleverksamhet?	30
7.3 Vad anser pedagoger krävs för att hantera normkonflikter?	32
8. Slutsatser	35
8.1 Fortsatt forskning	36

1. Inledning och problemområde

Förskolan är en mötesplats som kristalliserar vårt mångfaldiga samhälle samt beskrivs i läroplanen som en social och kulturell mötesplats (Skolverket 2018, s.5). Dagligen möter vi som är verksamma pedagoger olika individer som ursprungligen kan ha sina rötter i ett annat land där det talas olika språk, och där människor har sin egen kultur och religion. Förskolan är en mötesplats där språket och dess synergieffekt kan leda antingen till dialog eller krock i människors relationer. Detta kan antingen splittra eller skapa exempelvis förskolans gemenskap. Ur detta resonemang för vi våra tankar till barnens och dess vårdnadshavares socialisering som samhälleliga svenska medborgare inom gemenskapen.

Vissa av ovannämnda individer kan eventuellt ha flyttat till Sverige på grund av olika socioekonomiska, politiska eller religiösa anledningar, men kan också ha flytt från krig och därför sökt asyl i Sverige.

I sin studie "Some times we have to clash: how preschool teachers in Sweden engage with dilemmas arising from cultural diversity and value differences" skriver forskare Susanna Anderstaf, före detta förskollärare och doktorand vid Jönköpings högskola, Dr. Robert Lecusay, docent vid Södertörns högskola, samt Dr. Monica Nilsson, före detta förskollärare och docent vid Södertörns högskola, (2021) att Sveriges demografi har ändrats på grund av massflykt som har pågått under de senaste åren (Anderstaf et al.2021, s. 3). Därtill kartlägger ovannämnda forskarna att cirka en halv miljon barn från ett till fem år (1 till 5 år) går i Sveriges nästan 10. 000 förskolor, där de lyfter att 20% av dessa barn talar mer än ett språk samt 25% av dem har koppling till ett annat land (Skolverket 2017b). Forskare skriver att "Sverige från 2013 till 2016 var det andra landet efter Tyskland med att ta emot majoriteten av flyktingar som flytt från konflikter samt kartlägger att år 2015 migrerade 70 384 barn under 18 år till Sverige i enlighet med Statistiska Byrån 2016" (Anderstaf et al.2021, s. 3).

Ur denna statistik av Anderstafs et al. (2021) förs våra tankar tillsammans med läsaren till dagens fenomen och aktualitet ur det som sker i Ukraina och uppkommande massflyktingar till hela Europa. Vi anser att det finns en stor angelägenhet i dagsläget att lyfta normer och värden och dess betydande roll i människans existens. Vi tycker att normkonflikter kan hanteras med hjälp av kommunikation och demokratiska dialoger. Till denna studie vill vi belysa samt betona pedagogers uppdrag ur dess ansvarstagande och bidragande till att skapa en bättre framtid till alla barn i världen. Vi tycker att alla pedagoger ska och bör ha ett etiskt

och moraliskt ansvar kring arbetet med normer och värden samt specifikt med normkonflikter för att undvika dessa. I slutändan handlar allt om att ha ett gemensamt förhållningssätt och språk men framför allt viljan att kommunicera och förstå varandra. I Läroplan för förskolan (Skolverket 2018) står följande:

Förskola ingår i skolväsendet och vilar på demokratins grund. Av skollagen (2010:800) framgår att utbildningen i förskolan syftar till att barn ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på (Skolverket 2018, s.5).

Med utgångspunkt i ovanstående citat från Läroplan för förskolan (Skolverket 2018) fortsätter vi denna studie med inriktning till pedagogers arbete med normkonflikter i förskoleverksamhet. Förskolan har precis som övriga skolan ett utbildningsuppdrag och ett demokratiuppdrag som innebär att barnens och dess vårdnadshavarens behov ska tillgodoses ur omsorg, utveckling och lärande där allt detta ska bilda en helhet (Skolverket 2018, s. 7). Förskolans uppdrag är att bilda och utbilda barnen som blivande samhällsliga medborgare där de kan förstå normer och värderingar för att kunna hantera uppkommande normkonflikter i samhällets gemenskap. Då kan bildning och utbildning bidra till barnens meningsskapande och kunskapsskapande.

Avslutningsvis i denna inledning, kartlägger vi våra erfarenheter kring diskussioner med våra kollegor gällande normkonflikter som är epicentrum i denna studie. Begreppen som tas upp gällande normer, värden och specifikt normkonflikter anses av många vara svårt att tolka och definiera. I detta sammanhang kan till exempel begreppet norm som lyfts tolkas olika beroende på vem pedagogen är samt vilken kultur och vilka kunskaper pedagogen har i sin ryggsäck. Detta enligt vår uppfattning betyder att normer och värden blir subjektiva utifrån individens existens. Med detta menar vi att det som kan ses som godtagbart och givet för någon betyder inte att det uppfattas som rimlig för oss och vice versa. Men hur kan allas uppfattningar korsas? Hur definieras normer och värden utifrån normkonflikter som kan uppstå inom det pedagogiska arbetet? Kan normkonflikter öppna horisonter till en mötesplats och ”dialog med världen” för att ”försona oss med verkligheten” för att vara ”hemma i

världen” i inspiration av Paul Moerman ur Gert Biestas bok *Konst som undervisning* (Biesta 2017/ 2021, s.37). Hur undviks en kollision? I detta fall betraktas normer och värden ur dikotomi i samband med pedagogers subjektiva tolkningar eller missförstånd i det mellanmännsliga. Hur kan sådana situationer undvikas? Hur ska vi prata om normer och värden om vi inte är goda förebilder? Till dessa frågeställningar hittar vi svar i läroplanen samt pedagogers yrkesprofession ur dess ”prövad och beprövad erfarenhet” inom det kollegiala lärandet som nedanstående lyfts ur Skolverket.

Enligt Skolverkets artikel (2020) *Att ställa frågor och hitta svar* handlar begreppet ”beprövad erfarenhet” om individens eller gemenskapens kunskap samt något som växer fram över tid ur praktiska erfarenheter som diskuteras, delas, prövas, dokumenteras och kritiskt granskas”. Det handlar om kunskap som redan finns men bör prövas och omprövas för att vidare kunna användas klokt i konkreta situationer i arbetslaget samt tillsammans med vuxna och barnen utifrån deras behov och förutsättningar (ibid s.26). Skolverkets (2020) artikel kopplar vi till begreppet *fronesis* där med hänvisning till Ruhi Tysons, *fronesis* är ”kärnan” till beprövad erfarenhet. Enligt Tysons förklaring är ordet ”kärna” sammanflätade med bildning, praktisk kunskap samt att agera med sina handlingar i konkreta situationer. Det betyder också att ha den tysta kunskapen samt förtrogenhetskunskapen för att bli kunnig och kapabel för att hitta praktiska lösningar, metoder och arbetssätt (ibid s. 28–29).

2. Studiens syfte och frågeställningar

Med denna studie avser vi att söka kunskap om hur pedagoger uppfattar och förhåller sig till normkonflikter i förskolan. Studiens syfte är att lägga fokus på *vad* pedagoger säger om normkonflikter utifrån deras arbete samt *hur* de menar att de kan skapa relationer mellan barn och deras föräldrar samt kollegor sinsemellan.

I denna studie har vi valt att utgå från följande frågeställningar:

- Hur uppfattar pedagoger normkonflikter, vad handlar de om och hur kan de uppstå?
- Hur påverkar normkonflikter pedagogers arbete inom förskoleverksamheten?
- Vad anser pedagoger krävs för att hantera normkonflikter?

3. Tidigare forskning

De forskningsdatabaser som vi har valt för att hitta relevant forskning samt relateras till studiens syfte och dess innehåll kring normkonflikter är följande: Eric databas där vi har hittat många artiklar som tagits i beaktande av *Early Child Development and Care*, Diva portal, SöderScholar, Google Scholar, samt databasen Nb- ecec med avancerad och enkel sökning. Vi väljer ut och strukturerar avsnittet om tidigare forskning genom att orientera läsaren kring forskarens bakgrund och dess arbete inom olika forskningsfält. Detta anser vi behövs för att belysa vår studie ur valda forskares perspektiv.

3.1 Dilemman i relation till kulturell mångfald

I forskningsstudien “Sometimes we have to clash’: how preschool teachers in Sweden engage with dilemmas arising from cultural diversity and value differences” som är publicerad i *Intercultural Education* skriver forskarna Anderstaf et al. (2021), om förskollärares förhållningssätt och dess engagemang som presenteras ur en förhandlingsprocess gällande de olika dilemman som kan uppstå på grund av kulturella krockar som speglar Sveriges förskolors mångfald och värdeskillnader. Allt ovanstående som belyses ur ett spänningsfält, leder till krockar och missuppfattningar mellan förskolläraren och påverkar dess relationer med barn, kollegor och vårdnadshavare. Studien lyfter ovanstående som en förhandlingsprocess med syfte att belysa och betona vikten av en pedagogik ur ökade kunskaper som kan hjälpa till förståelse av mångfalden som speglar Sveriges förskolor (Anderstaf et al. 2021, s.1). Studien bygger på kvalitativa fokusgruppsintervjuer, där deltagande förskollärare arbetar med barn varav 70% av dem är nyanlända invandrare eller har föräldrar samt vårdnadshavare som är födda i ett annat land. Studiens intervjudata presenteras ur en tematisk analys kring de tre olika teman som uppstår gällande följande: att undvika konflikter genom att förhålla sig fredligt i förskolan; att se kultur som barriär samt möjlighet att hantera dilemman; och sist att visa engagemang kring konflikthantering med syfte till utveckling i förskollärarens profession. Forskningstema diskuteras ur Gert Biestas begrepp kring den rationella gemenskapen och den andra gemenskapen (ibid, s.5).

Följaktligen lyfts förskolans läroplan ur de universalistiska värderingar som respekt och erkännanden av mångfalden och andra kulturer bör tas i beaktande. Enligt forskarna avgör

läroplanen relationen mellan lärare och vårdnadshavare för att kunna förmedla och inkludera den kulturella mångfalden. Utöver detta lyfts också begreppet ”kulturarv” samt undersökningar av andra forskare kring deras kartläggning av spänningar som ligger i att odla en delad kultur i förhållande till att hedra kulturell mångfald. Med hänvisning till Skolinspektionens rapport (2012, s.7) kartläggs att kulturella frågor är inramade utifrån lärarnas värderingar om normer och värden (ibid s.2).

Vidare med hänvisning till Gert Biestas (2006) definition och uppfattning av gemenskapen, förklaras detta som konstituerad av en grupp ” individer som har något gemensamt - ett gemensamt språk, en gemensam begreppsram som vidare bygger på något annat gemensamt: en nation, en polis, en institution”. Med utgångspunkt i Alfonso Lingis arbete skiljer Biesta den rationella gemenskapen från ”den andra gemenskapen”. Den rationella gemenskapen utgörs av ett gemensamt språk som är identifierbar av alla institutioner ur dess dokument som är relevanta för organisation av utbildningsmiljöer (till exempel läroplaner, skollagar, skolinspektionsrapporter, etc). Andra gemenskapen definieras av Biesta som konstituerad i förhållande till den rationella gemenskapen där det uppstår rubbningar och motstånd. Biesta menar att ”Denna andra gemenskapen inte kan absorberas utan det kan komma tillbaka, med dess besvär eller skugga. Enligt Biesta (2006) är syftet med att lyfta dessa två typer av gemenskap att utbildningens domän bör omprövas i förhållande till den rationella gemenskapen eftersom allas ”rationella” röster kan representeras av studenternas röster som medlemmar i den rationella gemenskapen. Men denna röst menar Biesta som är standard definierad kan utesluta och exkludera de som inte har en ”flytande” röst och därför kan denna rationella gemenskap både ge sina ”talare” ett representativ röst och att ta ifrån deras röst (Anderstaf et al. 2021, s.4).

I detta sammanhang enligt Biesta (2004) bör seende om utbildning omprövas för att inte förstås i termer av kulturell reproduktion (rationell gemenskap), utan också som icke-reproduktiv process där värderingar kan mötas med det som är okänd samt främmande med den andre. ”Utbildningen bör skapa dessa förutsättningar för den *andra gemenskapen* för att ge människor möjligheter till utmaningar för att de ska vidare kunna konfrontera med annanhet genom att ställa autentiska frågor som ”Vad tycker du?” samt ”Hur kommer du att svara?”. Då kan enligt Biesta alla utmanas med att möta den andres unika röst som dyker upp (ibid s. 5). Biesta (2004, 2006) hävdar att ”människan har förmågan att vara mottaglig för den andre samt vad som är viktigt är att släppa taget om den rationella rösten och svara

främlingen. Ur detta ges svar om vad som utgår den andra gemenskapen” (Anderstaf et al. 2021, s.5). Denna forskning ska belysa studiens syfte och dess frågeställningar där vi kommer att ha svar av hur normkonflikter betraktas utifrån informanternas svar inom förskolans gemenskap.

3.2 Normer och värden ur pedagogers uppdrag samt dess förhållningssätt och kompetens inom Norden

I forskningsartikel som heter ”Democracy, caring and competence: values perspectives in ECEC curricula in the Nordic countries”, skrivet av forskarna Johanna Einarsdottir, Anna-Maija Purola, Eva Marianne Johansson, Stig Borgström och Anette Emilson (2014) belyses begreppen som demokrati, omtanke samt kompetens inom nordiska förskoleverksamheter. Denna forskningsstudie ingår i ett större projekt som heter *Values Education in Nordic preschools: Basis of education for tomorrow*.

I sin forskningsstudie hänvisar Einarsdottir et.al (2014) till Jurgen Habermas sociofilosofiska perspektiv och idéer kring kommunikation med dess handlingar, livsvärld och system relaterade till värdeperspektiv samt utbildning på politisk, institutionell och individuell nivå. Resultatet som utgår i denna studie baseras på en kvalitativ och kvantitativ analys av dokument samt genomförs i fyra steg där olika styrdokument i respektive länder (Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige) granskas, enligt Braun och Clarke (2006) (ibid se s. 5). Studiens resultat visar olika dimensioner som förklarar ”demokrati som ett sätt att vara eller och som att bli”, omsorg som en grundläggande princip med dess etik och kompetensvärden som socialiseringslärande och akademiska färdigheter. Mot bakgrund av denna forskning lyfts även etiska och moraliska aspekter vilket ingår i pedagogers förhållningssätt ur dess uppdrag till omsorg och lärande. Ovanstående som nämns kopplas till Einarsdottir et al. (2014) forskningsfråga som handlar om hur värderingar kopplas samt konstrueras i förhållande till demokrati, omvårdnad samt kompetens ur policydokument gällande barn, inom Norden (ibid s. 4).

Avslutningsvis skriver Einarsdottir et al. (2014) att pedagogernas uppdrag och dess yttersta ansvar är att implementera demokratiska principer kring barnens förståelse om demokrati både som individer och som kollektiv. Begreppet omsorg eller vård anses vara betydelsefullt i relation till barnens psykosociala och emotionella utveckling ur ett etiskt perspektiv.

Pedagoger bör vara empatiska och lyhörda för att kunna läsa av barnens behov och känslor

(ibid s. 8–9). Till sist betonas begreppet social kompetens som den allra viktigaste prioriteringen inom Nordens förskoleverksamheter där principer som solidaritet, empati och interaktion bör tillämpas i praxis. Vi har valt denna forskningsartikel eftersom vi tycker att den kommer att relateras till informanternas ansvarstagande ur deras uppdrag samt förhållningsätt i arbete med barn och dess vårdnadshavare.

3.3 Relationell pedagogik - ingång till ett fält

I sin forskningsartikel ”Relationell pedagogik - ingång till ett fält” (2017) som är publicerad i *Pedagogisk forskning i Sverige* skriver temareaktörer Jonas Aspelin och Lotta Johansson om ett nytt forskningsfält gällande pedagogiken och specifikt kring begreppet ”relationell” som anses vara mångdimensionellt och något som inkluderas inom många vetenskaper. Detta begrepp som relateras till människans existens, vidare sammanflätas av Aspelin och Johansson (2017) till skapande av relationer ur dess subjektivitet där de skriver att ”relationer ses som grundläggande för den mänskliga existensen” samt ”subjektivitet ses som grundad i intersubjektivitet”. Utifrån redaktörernas betraktelse förstås människan som en relationell varelse där det inte finns någon dikotomi mellan subjekt och objekt eftersom dess dualism överskrids (ibid s.159). Redaktörerna belyser denna människosyn med hänvisning till många filosofer såsom Martin Buber, Emmanuel Levinas, Mikhail Bakhtin, etc, samt George Herbert Mead (1976) som hävdar att ”jaget inte något som först existerar och sedan inträder i relationer till andra, utan det är, så att säga, en virvel i den sociala strömmen och därför fortfarande del av strömmen” (se s.138). I fortsättningen tas upp att relationer prioriteras i det sociala sammanhanhanget där de föregå kunskap, lärande och undervisning. Detta sker för att hjälpa relationer förenas samt hitta sin plats i världen i en delad verklighet som enligt Martin Buber förklaras som ”människa med människa” i ”mellanrum” (Aspelin & Johansson 2017, s.159–160).

Enligt Aspelin och Johansson som hänvisar till Biesta (2004) utgångspunkt för relationell pedagogik är ”mellanrum” som utmanar med sina risker samt sina möjligheter eftersom det finns en osäkerhet om vad som sker och vad som kan hända. Trots detta öppnas nya horisonter till dialog och kännedom mellan lärare och elev för att ”bryta in i världen med sitt inträde som unika subjekt”. Enligt redaktörerna ska ”relationell pedagogik baseras på idén att människor har mycket gemensamt med varandra men essentiellt sett också är egenartade”. Ovanstående som lyfts kan vidare relateras till den pedagogiska relationen som innebär att läraren bör betrakta barnen samt elever som unika varelser ur dess mysterium (Aspelin &

Johansson 2017, s.160–161). I fortsättningen hänvisar Aspelin och Johansson till von Wright. (2000) som hävdar att ”en människa är aldrig identisk med andra människor och inte heller med den människa som han /hon har varit eller kommer att bli”. Enligt von Wright (2000) kännedom av eleven framkommer först ”i det innevarande ögonblicket, här och nu, mellan oss” genom att fånga och mötas i stunden. Med detta menar hen att alla är autentiska och inte lika varandra (ibid s.161). Avslutningsvis lyfts olika dimensioner av Aspelins och Johanssons forskning kring den relationella pedagogiken där det tas upp olika forskningsdimensioner om hur utvecklingen skett inom detta område. Utifrån denna forskning kommer vi att hitta svar samt lyfta informanternas förhållningssätt och deras förmåga att hantera normkonflikter inom förskolans gemenskap genom att studera hur de skapar relationer med sina kollegor, barn och vårdnadshavare.

3.4 Pedagogers uppfattning gällande barns vårdnadshavare

”They only see their own child” är en studie som är skriven av Maria Hedlin (2017), professor i pedagogik, och publicerad i *Early child development and care* hämtad ur forskningsdatabasen www.nb-ecec.org. Hedlin (2017) har använt intervjuer för att samla empiri till studien. Studien undersöker pedagogers uppfattning gällande barns vårdnadshavare. Studiens resultat framkommer ur informanterna och dess beskrivning gällande förebyggande av konflikter detta för att främja samarbete med vårdnadshavaren. Därtill betonar informanter att vårdnadshavare gärna får säga sina åsikter för att bemöta allas önskemål på ett positivt sätt. Personalen berättar om förskolepersonalens förhållningssätt samt om hur vårdnadshavare uttrycker sina åsikter. Förskolepersonalen anser att synpunkter och krav ofta kommer från vårdnadshavare med hög socioekonomisk status och upplever att vårdnadshavare försöker bestämma hur arbetet ska genomföras och planeras. Studien belyser den motsatta utmaningen när samarbetet försvåras med vårdnadshavare som har en annan bakgrund än svensk och har språksvårigheter.

Studien lyfter vikten av en välfungerande relation med vårdnadshavare, vilket inte är lätt i detta yrke. I detta sammanhang anses en bra kommunikation med vårdnadshavare som förebyggande gällande konflikter och främjande av samarbete. Till sist betonas vikten av att bygga förtroende mellan lärare och vårdnadshavare samt att fokusera på det positiva hos dem genom att ta hänsyn till deras brister. Utöver detta lyfts vårdnadshavarnas perspektiv när de enbart tänker på sitt eget barns bästa, fastän de har olika roller i relationen till barnet än förskolläraren. Däremot behöver pedagoger tänka på hela barngruppen och deras bästa i

vardagsarbetet. Vi anser att Hedlins forskning är relevant för vår studie eftersom den tar upp pedagogernas relationer med vårdnadshavare, vilket diskuteras av våra informanter i denna studie.

3.5 Lärarens interkulturella kompetens i undervisning

I antologin *Interkulturell pedagogik* skriver barn- och ungdomsforskaren Maria Borgström (2011) i sitt kapitel "Lärarens interkulturella kompetens i undervisning" (2011) om teoretiska samt praktiska pedagogiska exempel på en interkulturell undervisning som hon själv har utvecklat. Borgström belyser olika kulturella aspekter som försvårar kommunikation och förståelse av andras beteenden. Borgström beskriver hur bristen på interkulturell kompetens kan skapa missförstånd och avståndstagande från personer med en annan kulturell bakgrund.

Borgström gör detta genom att lyfta olika exempel från skolans vardag som kräver interkulturell kompetens av läraren. Borgström uppmärksammar exempelvis språkbruk mellan olika kulturer och hur detta kan uppfattas av läraren, samt vilka språknormer som kan anses vara lämpliga att förhålla sig till. Borgström betonar språkets vikt i att förmedla kunskaper mellan lärare och elev, genom en aktiv interaktion i vilket individen konstruerar sin kunskap med språk i en aktiv process. Då språket som individen använder sig av för att tala eller tänka har en stor betydelse i utvecklingen av personens syn på samhället. Barnen lär sig att organisera världen samtidigt som de lär sig att sätta värde på verkligheten och de normerna som gäller i samhället.

Borgström förklarar de svårigheter som kan skapas när människor utgår från sina egna värderingar för att förstå "den andre" med sina egna språkliga, sociala och kulturella koder. Borgström uppmärksammar vikten av lärarens kompetens kring skillnader mellan olika kulturer och dess beteende i olika situationer, då samma beteende har olika betydelser i skilda kontexter. Att förstå förhållandet till rum och ägande och relationen till tiden bland olika kulturer ansågs vara viktiga aspekter i lärarens kompetens menar Borgström, detta för att kunna bemöta alla utifrån sina förutsättningar.

Borgström presenterar två olika metoder i en interkulturell undervisning som är en *Induktiv metod* som innebär att läraren ställer frågor till elever om vad de tror om en sak och varför, för att uppmuntra dem till att reflektera. I *Att kontrastera metoden* utsätter läraren eleverna för situationer han vet att kontrastera till vad de är vana för, uppgiftens syfte är att läraren väcker elevens känslor utifrån ett ämne för att de skulle kunna förstå vad som har hänt.

Avslutningsvis anser Borgström vikten av att rektorer och lärare ordna workshops eller aktiviteter till de som arbetar i skolan, elever, lärare, vårdnadshavare och representanter från olika organisationer, detta för att öka deras medvetenhet om den kulturella mångfalden och uppmärksamma skillnader som finns mellan människor i sitt sätt att se på världen (Borgström 2011, s.54). Maria Borgströms kapitlet anser vi som relevant till denna studie eftersom hen presenterar interkulturalitets aspekten som en lösning inom lärarens yrkesprofession, något som kan relateras till normkonflikter, olika sociala problem och fenomen.

3.6 Att synliggöra och förändra normer

I sitt kapitel ”Att synliggöra och förändra normer” i antologin *Att bryta mönster* skriver författaren, redaktören och föreläsaren i normkritik Karin Salmson om vilka normer som gäller i olika grupper, som klass eller förskola och vad de har för effekt på de. Detta genom att se på dessa normer utifrån ett normkritiskt perspektiv. Enligt Salmson (2017) består normer av förväntningar och osynliga regler som finns inom oss själva, i relationer mellan människor och samhället i stort. De som avviker från dessa normer kan utsättas för kränkning eller mobbning. Hon beskriver samhällets normer som en kärna och att människor befinner sig på olika avstånd till denna kärna. De människor som står längst ifrån denna kärna löper således störst risk att bli utsatta för olika typer av trakasserier, eftersom de lever minst upp till dessa förväntningar som står på dem i samhället.

Salmson (2017) talar om de övergripande normer som gäller för alla och påverkar alla i samhället. Exempelvis mansnormer som kan leda att män som grupp har mer inflytande och makt än kvinnor. Vilket inte hindrar normen från att bli påverkad av andra normer som skapas av andra grupper och sammanhang i samhället. Salmson (2017) berättar att normsystemet handlar om många normer som är sammanvävda med varandra och skapar så kallad normsamverkan. Salmson (2017) beskriver olika normer och förklarar innebörden av dem bland annat genusnormer, könsnormer, sexualitetsnormer, familjenormer, etnicitetsnormer, tros-/religionsnormer, kroppsnormer, socioekonomiska-/resursnormer, funktionsnormer och åldersnormer. Alla ovannämnda normer anser vi som viktiga i denna forskning, eftersom de påverkar människans existens och självförverkligande att hitta sin plats inom samhällets gemenskap.

Salmson (2017) lyfter begreppet *normkreativitet*, som hon anser är steget efter normkritik. Normkreativitet innebär att skapa nya normer genom att agera annorlunda och förändra normer som kan skapa problem. Då normer skapas genom upprepning och inte är något som finns av sig själv. Salmson (2017) diskuterar olika strategier som behöver följas praktiskt för att agera normkreativt, exempelvis att blicka inåt mot sig själv, och vilka normer förmedlar och vilka föreställningar eller position vi har. Salmsons forskning anser vi som relevant till studiens syfte och dess frågeställningar eftersom den belyser hur olika normer påverkar människors syn och bidrar till återskapande av nya normer. Studien kommer att lyfta informanternas synsätt på normer som påverkar deras arbete inom förskolans gemenskap.

4. Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt redogör vi för våra teoretiska utgångspunkter som vi har valt för att använda samt analysera det empiriska materialet som samlats utifrån genomförda intervjuer. Vi har valt att först utgå från den socialkonstruktivistiska teorin som baseras på att människor reproducerar sina kunskaper inom gemenskapen. Vi anser att inga förändringar kan ske under tystnad. Därför valde vi just den socialkonstruktivistiska teorin för att hitta svar och förstå alla normkonflikter inom relationerna i det sociala sammanhanget. Vidare utgår vi från ett interkulturellt perspektiv som öppnar nya horisonter till utbyggnad av kommunikations broar mellan människor.

4.1 Den socialkonstruktivistiska teorin

4.1.1 Språklig interaktion

Den socialkonstruktivistiska teorin är ett samhällsvetenskapligt perspektiv som har sin basis på att människor reproducerar nya verklighetsuppfattningar och självförståelse i samspel med varandra och med miljön runt omkring sig. Ovannämnd teori belyser språket och dess synergieffekt i skapandet av ny kunskap, då den *språkliga interaktionen* konstruerar relationer mellan subjekten och mellan subjekten och objekten. Thomassen (2018) förklarar att genom dessa språkliga konstruktioner byggs vår självförståelse och vår verklighetsuppfattning upp (Thomassen 2018, s.205).

4.1.2 Kunskapskonstruktionen

Patel och Davidsson (2019) med hänvisning till forskarna Berger och Luckmann lyfter att ”konstruktion av kunskap antas ske i ett kollektivt, socialt samspel mellan människor där den

sociala verkligheten är något som skapas och omskapas beroende på sammanhanget och som alltid är relativt” (Patel & Davidsson 2019, s.41). Detta enligt Berger och Luckmann som förklarar varför ”individuella och sociala fenomen inte bör studeras i form av observerbart beteende utan genom det subjektiva medvetandet hos individer” (Patel och Davidsson 2019, s. 41). Socialkonstruktivistiska teoretiker anser att kunskap inte avbildar verkligheten utan den rekonstrueras av den, *kunskapkonstruktionen* antas ske i en social och kollektiv interaktion mellan människor där den sociala verkligheten produceras och reproduceras av sammanhanget som alltid är relativt (Patel & Davidsson 2019, s.41).

4.1.3 Sociala problem

Socialkonstruktivistisk teori ifrågasätter möjligheten till objektiv kunskap och belyser att alla uppfattningar kan dekonstrueras och att all kunskap är social ”konstruerad” Forskaren Ingrid Sahlin (2013) anser att sociala fenomen har ett kognitivt och ett normativt element utifrån det konstruktivistiska perspektivet. Sahlin talar om de sociala fenomenen som anses vara oberoende existens i grunden, men å andra sidan är de sociala konstruktioner och mänskliga produkter (Sahlin 2013, s.141). Ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv inriktas fokus på processer som leder fram till att vissa fenomen kan beskrivas och förstås som *sociala problem*, genom att förstå dessa sociala problems ursprung, utveckling och försvinnande (Meeuwisse & Swärd 2013, s.98–99).

4.2 Interkulturellt perspektiv

4.2.1 Interkulturell kommunikation

Interkulturalitet kan förklaras som en social interaktion, en process, eller ett överskridande, då ”inter” betyder mellanmänskliga interaktion och ”kultur” innebär meningssystem vilket ger betydelse och en särskild inriktning i en människans liv. När personer med olika kulturer hamnar i samspel med varandra skapas en ny mening eller kultur, vilket dessa personer är delaktiga och medskapare av (Lahdenperä 2018, s.14). En *interkulturell kommunikation* bör präglas av respekt, jämställdhet, gränsöverskridande och öppenhet, detta för ett lyckat meningsskapande och en ömsesidig dialog (ibid).

Pirjo Lahdenperä talar om interkulturell kommunikativ kompetens och menar att interkulturell kommunikation avser interaktionen mellan människor med olika kulturella bakgrunder, samt en gemensam tolkning av dessa. Vidare säger hon att deltagarnas kunskaper

och förståelse för olika synsätt och beteende skapar en genuin och effektiv kommunikation (Lahdenperä 2011, s.17). Lahdenperä menar att i en interkulturell verksamhet eller förskola bör alla kulturer samverka. Detta genom att bejaka olikheter mellan personalen och barnens kompetenser eller bakgrund (Lahdenperä 2018, s.15).

4.2.2 Den kritiska aspekten av interkulturalitet

Lahdenperä skriver om den *kritiska* aspekten av interkulturalitet och förklarar att det handlar om att utveckla en kritisk självmedvetenhet kring sin egen kultur, historia och kulturella värderingar. Författaren talar om vikten av att jämföra de kulturbundna antaganden, föreställningar, perspektiv och referensramar med andra synsätt. Hon anser att människors uppfattningar och idéer är beroende av de normer som delas av den omgivning eller organisation de tillhör (Lahdenperä 2011, s.11).

4.2.3 Interkulturellt lärande och interkulturell pedagogisk kompetens

Lahdenperä skriver att ett *interkulturellt lärande* är en ständig lärprocess som bearbetar olika svårigheter eller hinder för lärande som bildas av uppfostran, socialisation, kunskap, förutfattade meningar, gruppstillhörighet och kulturella värderingar.

Utifrån en *interkulturell pedagogisk kompetens* ska personalen ha förmåga att etablera stabila, tillitsfulla och positiva sociala relationer samt samverka med vårdnadshavare. Detta för att skapa en öppen och inkluderande lärmiljö (Lahdenperä 2018, s.5).

5. Undersökningsmetod och material

För att kunna nå kunskap om hur pedagoger i förskolan uppfattar och definierar normkonflikter och för att svara på studiens syfte och dess frågeställningar, har vi valt att genomföra en kvalitativ undersökning bestående av semistrukturerade intervjuer med öppna och enkla frågor. Därtill redovisar vi studiens metoder samt genomförandet och dess etiska överväganden.

5.1 Urval av respondenter samt avgränsningar

I denna studie har vi valt att intervjua åtta pedagoger som är verksamma barnskötare och förskollärare med syfte att i denna studie belysa olika pedagogers kunskaper och deras

uppfattningar kring normkonflikter. Ett ytterligare syfte har varit att lyfta barnskötarens roll och kompetens ur dess yrkesprofession, där vi själva har bidragit med 10 års erfarenhet som barnskötare.

Vi har valt att begränsa oss till åtta intervjuer, där vi väljer att dela upp dessa till att intervjua fyra barnskötare och fyra förskollärare. Denna avgränsning anser vi vara relevant för vår studies syfte. Därtill studiens genomförande samt vår empiri har baserats utifrån en intervjuguide som skickas ut till respektive ovannämnda pedagoger för att de ska bekanta sig med studiens syfte och dess frågeställningar. Vi har transkriberat och analyserat de genomförda intervjuerna med hänvisning till tidigare forskning samt vårt valda teoretiska perspektiv. De åtta intervjuade respondenterna arbetar inom kommunala förskolor i olika geografiska områden. Dessa respondenter har vi döpt om med fingerade namn enligt följande tabell:

Fingerat namn	Befattning	Yrkesverksamma år
Respondent Petra	Förskollärare	10 år
Respondent Viktoria	Förskollärare	18 år
Respondent Ida	Barnskötare	16 år
Respondent Jenny	Barnskötare	5 år
Respondent Maria	Förskollärare	20 år
Respondent Lisa	Barnskötare	15 år
Respondent Anna	Förskollärare	20 år
Respondent Karin	Barnskötare	7 år

5.2 Metod

I detta avsnitt presenterar vi genomförande av denna forskningsstudie kring normkonflikter ur pedagogers beskrivningar samt dess förhållningssätt som ovan nämns ur en kvalitativ inriktning och metod. Vi har valt att utgå från *en kvalitativ inriktad forskning* som innebär insamling av ”mjuka data” som baseras på intervjuer (Patel & Davidsson 2019, s. 51–52).

Vi har också tänkt noggrant efter handledning med vår lärare Kim Silow Kallenberg, kring intervjufrågor för att producera en bra data. Eftersom vi har valt att begränsa oss till åtta intervjuer, har vi bestämt att välja informanter från olika förskolor samt olika geografiska områden. Detta har vi diskuterat innan genomförandet av studien för att få ett bredare

perspektiv om hur andra pedagoger förhåller sig till normkonflikter. Var och en av oss har intervjuat fyra informanter. Denna begränsning ansåg vi vara relevant för vår studies syfte. Vi har analyserat vår empiri utifrån vårt valda teoretiska perspektiv och tidigare forskning.

Patel och Davidsson (2019) lyfter att med *den kvalitativa inriktning* forskaren undersöker de mänskliga relationer samt hur dessa kan förstås i olika sociala kontexter som inte kan mätas med siffror utan med ord och språk (ibid s.52–53). Det vi vill undersöka handlar om pedagogers förhållningsätt och dess beskrivning av normkonflikter inom förskoleverksamhet i samband med relationer i den sociala omgivningen. Därför var inte kvantitativ undersökningsmetod aktuell för vår studie.

Studien har genomförts i form av en *fallstudie* som betyder ”en undersökning på en mindre avgränsad grupp” enligt Patel och Davidsson (Patel & Davidsson 2019, se s.76). Vi har funderat kring studiens resultat samt reflekterat över vår empiri som bör samlas med noggrannhet, detta för att ge trovärdighet i denna studie. Som studenter och forskare i denna studie anser vi att vi inte kan generalisera samt inkludera allas uppfattningar och inte heller kan dra allmänna slutsatser i en sådant kort och avgränsad period som vårt självständiga arbete genomförs och bör levereras. Våra förhoppningar kring studiens resultat är att kunna dra våra egna slutsatser med kopplingar till tidigare forskning och teoretiska perspektiv utav informanternas svar och deras uppfattningar. Vi är medvetna om att denna studie inte kan spegla alla förskolor samt pedagogers uppfattningar kring normkonflikter inom Stockholms förskolor. Denna studie anser vi vara ett litet axplock i en pågående forskning kring normer och värden samt normkonflikter i gemenskapen. Därför har vi tänkt noggrant kring studiens genomförande i relation till begreppen *reliabilitet* och *validitet* som nedanstående presenteras samt tas i beaktande i vår studie.

5.3 Reliabilitet och validitet

Carin Roos är professor i specialpedagogik vid Högskolan Kristianstad och Karlstads universitet. I sitt avhandlingsarbete inriktar sig Roos om teckenspråkiga barns intresse för sin textmiljö och hennes forskningsområde handlar om det pedagogiska och specialpedagogiska fältet ur olika forskningsmetodiska ansatser. I *Förskollärares metod och vetenskapsteori* (2021) belyser Roos att *reliabiliteten* handlar om noggrannhet samt tillräcklighet av insamlade material något som hon kallar ”datainsamlings trovärdighet”. Därtill begreppet *validitet* enligt Roos handlar om studiens syfte och därför bör allt genomföras med ”en

lämplig giltig och meningsfull metod” (Roos 2021, s. 114–116). Utifrån det som står tycker vi att vi har valt rätt grupp att intervjua eftersom vi inte känner alla informanter och därför kommer vi inte att ta för givet deras svar.

Patel och Davidsson (2019) är redaktörer i *Forskningsmetodikens grunder* (2019) med många års erfarenhet av att undervisa i forskningsmetodik vid Institutionen för beteendevetenskap och lärande vid Linköpings Universitet. Ur Patel och Davidssons (2019) bok har vi valt att ha ett *induktivt* arbetssätt i denna studie som innebär ”att forskaren utgår från datainsamling till teori utan någon förankring till tidigare teorier även om dessa finns” (Patel & Davidsson 2019, s. 26–28). Detta förstår vi samt förklarar som nyproduktion av teori i samband med ”empiri” och därför tycker vi att det är relevant för vår studie. Även om det finns bakomliggande teori samt idéer, tycker vi att intervjuvaren avgör vilka perspektiv och begrepp som ska belysa studiens resultat och analys. Allt arbetet som ovanstående nämns kommer att genomföras ur en kvalitativ semistrukturerad intervju bestående av öppna frågor med ”hög grad av strukturering det vill säga ”en bestämd ordning” utan att vi utesluter den andra typen av låg grad av strukturering” som ger utrymme till tal och ”svar med egna ord” (Patel & Davidsson 2019, s. 104–105).

5.4 Genomförande

I detta avsnitt presenterar vi studiens genomförande samt kartlägger våra tankar kring planering och presentation av vår intervjuguide (se bilaga 2), bestående av genomtänkta intervjufrågor som vi använt för att besvara studiens övergripande frågeställningar gällande normkonflikter. Till detta avsnitt har vi hämtat inspiration av Kvale och Brinkmann (2012).

Kvale och Brinkmann (2012) anser att intervjuarensfrågor bör vara korta och enkla för att det ska vara lätt att förstå och inte låta formellt (Kvale & Brinkmann 2012, s.151). Vi tycker att korta och enkla frågor också kan ge dynamik samt besvara studiens bakomliggande syfte där informanter kan känna sig trygga med sina kunskaper och sina svar. Detta ”forskningsverktyg” (ibid) ger oss utrymme till egna val under forskningsprocessens gång.

Med hänvisning till Kvale & Brinkmann (2012) kan varje intervjufråga som ställs till informanten, vara antingen ”*tematisk*” eller ”*dynamisk*”. Kvale och Brinkmann belyser dessa begrepp ur dess dimensioner: ”tematiskt med hänsyn till kunskapsproduktionen och dynamiskt med hänsyn till det mellanmänniska förhållandet i intervjun” (Kvale & Brinkmann 2012, s.146–147). Gällande ”*tematisk dimension*” förstås detta med ”vad” frågan.

Som exempel till detta frågar vi våra informanter vad normer och värden betyder för dem samt hur definieras utifrån studiens syfte. Med hjälp av denna frågeställning och svaret kan vi analysera och koppla till olika teorier. Gällande ”*dynamisk dimension*” förstås detta ur Kvale och Brinkmann (ibid s.147) där de skriver om frågan ”hur” som ger en annan dimension till intervjuerna med koppling till informanternas ”upplevelser och känslor”. Som exempel till detta frågar vi våra informanter hur de kan hantera normkonflikter. Då blir svaret mer personligt och ger stimulans till kommunikation mellan alla parter (intervjuaren – informanten) att samspela på ett annat sätt. I vår studie förekommer således både tematiska och dynamiska intervjufrågor.

5.5 Etiska övervägande

Studiens genomförande utgår från ett etiskt övervägande som innefattar forskningsetiska principer som tas i beaktande under hela forskningsprocessen. Denna process innefattar forskarens, studentens samt handledarens ansvarstagande kring genomförande av studien. Det första vi har tänkt är etik och moral kring studiens ämne ur dess innehåll men också urvalet av intervjuade personer. Det andra vi har tänkt är den ”mjuka data” samt hur dess granskning och publicering skulle ske ur anonymisering eller aidentifiering och konfidentialitet enligt God forskningssed (2011, s. 40). Utifrån Vetenskapsrådets föreskrifter har vi bytt informanternas namn för att skydda deras identitet, etniska bakgrund och status. Vi har därför varken angivit förskolans namn eller den geografiska platsen där intervjuerna genomförts. Allt detta syftar till att inga personer ska kränkas eller känslig information ska tas fram. Därför ska heller inga obehöriga ta del av informanternas deltagande. Studiens resultat kommer att vara tillgängligt men inte intervjuernas resultat. Vi har genomfört allt ur ett etiskt perspektiv enligt Kvale och Brinkmann (ibid s.145). Utöver detta tog vi i beaktande det som Löfdahl och Hultman (2021) skriver kring GDPR – General data som på svenska kallas dataskyddsförordningen gällande reglering samt hantering om personliga uppgifter (ibid s. 34). Alla ljudupptagningar har transkriberats på papper för att vi vidare skulle kunna se och jämföra informanternas svar. Informanterna har fått en kopia av de transkriberade texter för att få eventuella fel rättade enligt GDPR (Löfdahl & Hultman 2020, s.35).

Med utgångspunkt i ovanstående aspekter har vi informerat förskolechefer i deras respektive förskolor om att få deras tillåtelse, något som kallas *informerat samtycke* för studiens genomförande på deras förskolor samt intervjuer av deras personal (ibid se Löfdahl & Hultman 2021, s. 34–35). Därför har vi informerat både muntligt och skriftligt och därmed

skickat ut en samtyckesblankett i form av informationsbrev där det tydligt framgick att vi behöver samtycke av alla deltagare för att uppnå *samtyckeskrav*. I denna samtyckesblankett stod det konkret och koncist med förtydligande av studiens syfte samt genomförandet av intervjuer kring informanternas rättigheter att avbryta sitt deltagande under studiens gång. Informanterna tog också del av våra skyldigheter som forskare gällande *nyttjandekravet* som lyfts av Löfdahl och Hultman (2021) (ibid s.36). Studiens genomförande påbörjades när vi skickat samt fått godkännande av vår handledare som också granskade alla intervjufrågor innan vi skulle skicka intervjuguiden till informanterna per mail. Något annat som vi tänkt och kommit överens med våra informanter om är att vi skulle genomföra intervjuer när det passar alla för att minska stressen på arbetstid. Därför har vi varit flexibla att genomföra intervjuer under helger, tidigt på morgonen samt att utgå från allas önskemål och deras behov ifall någon informant skulle bli sjuk eller få förhinder. Då har vi lämnat möjligheten öppen att även besvara våra frågor via mail skriftligt. Ifall detta skulle uppstå har vi informerat att vi eventuellt skulle behöva komplettera deras svar genom att ta intervju denna gång via telefon efter deras godkännande av ljudupptagningar antingen med mobil eller Ipad. Vi lämnat denna möjlighet öppen med tanke på individens perspektiv och etiskt perspektiv att kunna välja sitt deltagande i denna studie. Allt som genomfördes har påbörjat efter godkännande av vår handledare på Södertörns högskola där vi också lämnat en blankett som heter registerförteckning över studentarbeten vilken innehåller information om vilka slags personuppgifter vi hanterar i studien.

6. Resultat och analys

I detta avsnitt presenterar vi studiens resultat utifrån de tre övergripande frågeställningar som har varit utgångspunkt för denna studie. Frågeställningar lyder:

- *Hur uppfattar pedagoger normkonflikter, vad handlar de om och hur kan de uppstå?*
- *Hur påverkar normkonflikter pedagogens arbete inom förskoleverksamhet?*
- *Vad anser pedagoger krävs för att hantera normkonflikter?*

Under rubrikerna redogör vi för informanternas svar som kopplas till valda teoretiska perspektiv som är följande: *interkulturell kommunikation, interkulturalitets kritiska aspekten, interkulturell pedagogik och interkulturellt lärande*. Gällande *begreppen* som valts utifrån den *socialkonstruktivistiska teorin* utgår vi från *kunskapskonstruktion, språklig interaktion och sociala problem*.

6.1 Hur uppfattar pedagoger normkonflikter, vad handlar de om och hur kan de uppstå?

Utifrån denna frågeställning framkommer att alla informanter är medvetna om innebörden av normer och värden samt dess betydelse. Enligt informanterna bör alla pedagoger ha ett gemensamt förhållningssätt. De förklarar detta genom att säga att alla bör utgå från allas lika värde samt betonar vikten av att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation. Informanterna belyser detta utifrån begreppen öppenhet, respekt, solidaritet, empati samt ansvar. Vi tolkar deras påståenden med stöd av Pirjo Lahdenperä (2011) där hen skriver att ”den kritiska aspekten av interkulturalitet handlar om att förhålla sig kritiskt till sin egen historia, kultur och kulturella värderingar och att utveckla en kritisk självmedvetenhet” (Lahdenperä 2011, s.11).

Exempelvis hävdar informanten Petra att “normer är förväntningar som styr hur vi lever vårt liv och värden är det som är rätt och riktig och hur vi agerar”. Därtill betonar barnskötare, Lisa, att dessa normer och värden implementeras hos individens medvetenhet och befästs under alla generationer.

Det svenska samhället bygger på normer och värden som har inarbetats i människors samvete genom flera generationer. Oftast börjar de som politiska direktiv, och sedan distribueras ner till individerna genom till exempelvis direktiv i förskolan. Under mina 15 år som barnskötare kan jag ge otaliga exempel på dessa direktiv som tillsammans skapar förändringar hos individen, och påverkar utvecklingen mot en viss förutbestämt mål. Exempel på dessa är genusfrågor, alla individers lika värde.

Gällande normkonflikter anser informanterna att dessa handlar om kulturkrockar som kan uppstå när människor har olika uppfattningar samt idéer inom gemenskapen. Detta kan exempelvis innebära olika uppfattningar om pedagogiskt material, genus, hemmets kontra förskolans normer eller om vilken synsätt och roll pedagogen har i sitt uppdrag. Med koppling till socialkonstruktivistiska teorin avbildar inte kunskap verkligheten utan den rekonstrueras av den, kunskapskonstruktionen antas ske i en social och kollektiv interaktion mellan människor där den sociala verkligheten produceras och reproduceras av på sammanhanget som alltid är relativt (Patel & Davidsson 2019, s.41).

Tre av informanterna säger att normkonflikter kan uppstå när det finns brist på kommunikation där alla inte talar samma språk, något som kan påverka dialog samt försvåra relationer mellan barn och vuxna. Ur detta lyfter informanten förskollärare, Maria, andra aspekter som kan uppstå gällande normkonflikter som nedanstående belyses av hen:

Ett exempel skulle vara att diskriminera någon på grund av etnicitet. Ett annat exempel kan vara att föräldrar inte vill att deras barn ska leka med det som anses som är kvinnligt eller manligt. Det skulle även kunna vara att ett barn inte har verktyg hur hen ska agera tillsammans med andra.

Vidare lyfter informanterna olika normkonflikter de har mött i olika situationer, då de har krockat på grund av olika synsätt och förhållningssätt mellan de inblandade parterna i konflikten. Vi tolkar deras påstående ur socialkonstruktivismen som framhäver språkets vikt i skapandet av ny kunskap, då den språkliga interaktionen konstruerar relationer mellan subjekten och mellan subjekten och objekten. Thomassen (2018) förklarar att genom dessa språkliga konstruktioner byggs vår självförståelse upp och vår verklighetsuppfattning (Thomassen 2018, s.205). I detta sammanhang resonerar vi kring den språkliga interaktionen där parterna konstruerar nya kunskaper samt relationer utifrån deras subjektivitet.

Därtill berättar informanterna barnskötare Jenny, förskollärare Viktoria, och barnskötare Ida, att i förskolan sker mycket maktrelationer mellan pedagog och barn, men också att det kan uppstå krockar inom det kollegiala arbetet. Exempelvis säger Ida:

Det händer med kolleger när man utgår från egna normer och inte från det som står i läroplanen, och det vi förhåller oss till. Exempelvis när vi säger olika till barnen eller någon annan.

Detta tar även Lisa barnskötare upp och menar att dessa maktrelationer gäller också vårdnadshavare med dess påverkan eller inflytande inom förskoleverksamheten.

Falafel eller köttbulle? Vattenlek eller klädsel lek? Föräldrar med egen stark religiös bakgrund, försöker ofta impregnera sina levnadsvanor och traditioner till sina barn. Och har svårt att acceptera den symbios av nya jämställdhets normer som sker inom förskolan.

Förskollärare Petra belyser en annan aspekt och synsätt gällande normkonflikter som handlar om material. Hen säger att: "Normkonflikter kan också handla om pedagogiskt material som används inom förskoleverksamhet, exempelvis om varför det ska finnas bilar men inte dockor, eller användningen av haklapp".

De intervjuade pedagogerna har olika tankar samt ger sina svar utifrån dess subjektivitet i det anses som viktigaste enligt dem. Exempelvis tas frågan upp om haklapp ska användas eller inte inom förskoleverksamhet relaterad till diskussioner i arbetslaget som leder till normkonflikt. Vidare besvarar förskollärare Lisa, kring detta genom att berätta:

Normkonflikter handlar om när det uppstår en krock mellan hemmet och miljön man vistas i utanför hemmet exempelvis förskolan, skolan och arbetet. Krocken uppstår så alla människor med olika bakgrunder och kulturer har olika erfarenheter om normer och möts därför med olika normer i hemmet. Detta i sin tur leder till att situationer där normkonflikt uppstår kan vara utmanande att hantera.

Enligt vår uppfattning kan ovanstående citat relateras till pedagogiska samt mänskliga relationer och dess synergieffekt inom gemenskapen.

Vidare anser informanterna Jenny, Viktoria, Lisa och Karin som svårast att hantera de konflikterna som uppstår mellan pedagoger och vårdnadshavare.

Däremot tre av informanterna upplever som svårast när pedagoger har olika uppfattningar gällande barnsyn, sina egna personliga värderingar och föreställningar, samt normer gällande det pedagogiska materialet. Som kontrast till det som tidigare tas upp av de andra fyra informanter, säger Anna att hen inte upplever att det finns någon direkt konflikt som är svår att reda ut eller möta, däremot upplever hen att när krocken mellan hemmet och förskolan uppstår blir den komplex.

Trots att pedagoger lutar sig mot förskolans läroplan vill de även vara vårdnadshavare tillmötesgående. När det inte finns ett samarbete och när vårdnadshavare inte visar förståelse för förskolans förhållningssätt och arbetssätt upplevs konflikten svår.

6.2 Hur påverkar normkonflikter pedagogers arbete inom förskoleverksamheten?

Den insamlade empirin i vår studie kring denna frågeställning visar att de flesta informanter enas om att normkonflikter kan skapa olika problem samt påverka arbetsron. Enligt informanternas svar och deras uppfattning kan normkonflikter ta tid från det pedagogiska arbetet. Det som också framkommer av svaren är att en del pedagoger har svårt att anpassa sig till de gemensamma normerna och vill därför lägga uppmärksamhet till något annat. Anna, förskollärare har en annan uppfattning jämfört med de andra intervjuade pedagoger. Anna säger att hen inte ser hinder att genomföra arbetet eftersom hen anser sitt uppdrag samt ansvarstagande att följa Läroplanens mål och riktlinjer som det allra viktigaste.

Det som studiens syfte och dess frågeställningar kartlägger som svårast att hantera normkonflikter mellan barn, kollegor och vårdnadshavare. I detta sammanhang berättar de fyra respondenterna Viktoria, Jenny, Karin och Lisa att vårdnadshavare håller hårt i sina normer samt att de har svårt att ändra sin personliga syn och sitt förhållningssätt, något som kan hindra och påverka kommunikation, relationer och samverkan med förskolan. Därtill säger barnskötare Lisa:

Jag kan inte tvinga någon att ändra synsätt eller förhållningssätt så länge denne inte kränker någon annan. Sverige är ett demokratiskt land där man får tycka och tänka olika självklart inom ramen att vi respekterar varandras olikheter utan att kränka någon.

En annan aspekt som kartläggs av informanten Viktoria handlar om de bristfälliga kunskaper gällande språk och kommunikation, när exempelvis vårdnadshavare inte behärskar språket. Detta kan, enligt hen, kan skapa missförstånd samt misstolkningar i vardagliga situationer och försvåra relationer.

Däremot påpekar informanterna Maria och Petra som svårast att hantera, de normkonflikter inom det kollegiala arbetet, vilket enligt dem leder till kollision. Exempelvis förskolläraren Petra säger att: "Kollegor är beroende av varandra om man inte har en väl fungerande arbetslag då kan det bli normkonflikter, om man inte pratar ihop sig". Vår tolkning till det som Petra hävdar är faktumet att alla pedagoger tillhör varandras arbetsmiljö.

Därtill tycker Ida och Jenny som svårast att hantera normkonflikter med barnen, eftersom de kan ha olika bakgrund och kulturella föreställningar vilken kan skapa förvirringar hos dem.

Till det som lyfts säger Lisa att: ”barn med olika kulturbakgrund måste samsas under samma tak och jag tycker att normkonflikter kan förekomma oavsett vilket ort eller kultur. Relationer skapas och återskapas tillsammans med de andra”.

Informanten Ida menar med normkonflikter mellan pedagoger och barnen där hen förklarar att: ”Det kan vara bra att det sker normkrock för att barnen få säga det de vill och bli lyssnade på. De får också en reaktion eller en fråga tillbaka. Barnen behöver göra uppror och bli lyssnade på” Detta tolkar vi inom demokratins namn där disciplin och tolerans iscensätts i barnens tidiga ålder.

Fortsättningsvis, gällande pedagogers motivation samt dess styrka att lösa de uppkomna problem de ställs inför, alla informanter kommer överens om att de hittar motivation utifrån barns lärande och utveckling samt hävdar att de är medvetna om sitt ansvarstagande ur dess uppdrag och roll som pedagoger. Alla intervjuade pedagoger anser att det är meningsfullt att skapa förutsättningar för barnen inför framtiden. Som en följd av detta, betonas också vikten av att öka barnens förståelse samt dess självständighet som blivande samhällliga medborgare i ett demokratiskt samhälle som bygger på skapande av relationer.

Därtill påpekas av informant Karin vikten av ”att vara en god förebild genom att visa respekt samt förståelse gällande barn samt dess vårdnadshavare”. Detta som lyfts förklaras vidare av Pirjo Lahdenperä (2011) som föreslår att bortse från egna värderingar och försöka bearbeta olika hinder och motstånd. Hen menar att ”interkulturellt lärande kan beskrivas som varaktiga läroprocesser där man på olika sätt bearbetar de hinder och motstånd för lärande och utveckling som utgörs den egna uppfostran och de egna erfarenheterna, grupptillhörigheter och kulturella värderingar” (Lahdenperä 2011, s. 18).

6.3 Vad anser pedagoger krävs för att hantera normkonflikter?

Alla informanter betonar vikten av att visa empati och respekt, men också tilltro och lyhördhet samt förståelse kring allas kulturer och olikheter. Det som betonas av informanterna Anna, Karin, Elen, Ida och Petra exempelvis, är vikten av att vara öppen och tillmötesgående samt att ha empati för att sätta sig i andra människors situationer. Därmed uttrycker förskolläraren Anna att: ”Visa tilltro, öppenhet och respekt till andras kulturer”.

Utöver detta påpekar barnskötare Karin, kraven av att ha kunskaper om hur goda relationer kan skapas. Därtill framhåller förskollärare Viktoria att “pedagogen bör vara säker i sin roll samt följa läroplanens mål och riktlinjer när det uppstår konflikter”.

Som förslag till det som tas upp, föreslår förskollärare Petra att: “ha strukturerade möten för att diskutera förskolans ställningstagande kring olika normer”. Vi tolkar Petras svar utifrån de diskussioner som tas upp inom det kollegiala lärande där allas uppfattningar kritiskt granskas och reflekteras. Detta kan leda samt syfta till reproducering av ny kunskap och skapande av relationer.

Ur detta som lyfts kompletterar barnskötare Lisa att:

Ha tålmod samt använda sig av sina tidigare erfarenheter eftersom detta kan underlätta att hantera normkonflikter med klokhet. När pedagogen har långerfarenhet samt mött samma situation under flera gånger, har också löst konflikten med en viss metodik.

Med utgångspunkt i det som Lisa säger, ur en interkulturell pedagogik och för att skapa en öppen och inkluderande lärmiljö, bör pedagogen ha kompetens och förmåga att bygga tillitsfulla och positiva sociala relationer samt kunna samarbeta med vårdnadshavare (Lahdenperä 2018, s.4).

Informanten Viktoria betonar vikten av att skapa relation till barnen där hen anser att detta kan bidra till vårdnadshavarens tillit samt dess förtroende angående pedagogernas kompetens. Vidare berättar Viktoria att detta hjälper pedagogen visa förståelse om vårdnadshavarnas föreställningar samt möta deras tankar och oro. Barnskötaren Ida, talar om självkritik, genom att påpeka vikten av att erkänna sina misstag för att lösa problem något som hen anser som en bra egenskap som pedagogen kan ha.

Alla informanter är eniga om att dialog och kommunikation med barn, vårdnadshavare och kollegor är den viktigaste metoden för att kunna hantera samt lösa ett problem som uppstår. Informanten Ida betonar vikten av att lyssna in alla och reflektera över vårt förhållningssätt.

Med hänvisning till Nejadmehr skriver Pirjo Lahdenperä att “mening eller innebörd skapas genom att parterna kommer i samspel med varandra och är medskapare och delaktiga i att producera mening” (Lahdenperä 2011, s.10). Förskolläraren Viktoria påpekar vikten av att inte sätta personliga värderingar på konflikter och berättar att:

Det handlar om hur man förhåller sig till situationen och inte sätta egna värderingar på det, att hålla sig till läroplanen och barnkonventionen samt att visa förståelse och vara redo på att ha dialog med dem.

Därtill föreslår informant Anna som metod och arbetssätt de olika estetiska uttrycksformerna som dans, musik och drama samt högläsning av böcker kopplat till situationer som kan uppstå och som anses bero på normkonflikter.

Alla informanter tycker att ledningens hjälp är nödvändig i vissa situationer för att lösa olika normkonflikter. Detta enligt informanternas påstående sker när det finns kommunikationsbrist i dialogen mellan pedagoger och vårdnadshavare där vårdnadshavare inte är tillmötesgående. Därtill hävdas av informant Ida, att ledningens stöd behövs när det uppstår normkonflikter inom det kollegiala arbetet. Hen säger att "när vissa konflikter går emot läroplanen och barnkonventionen. Det är inte lätt att jobba med en arbetsgrupp när man inte har samma barnsyn, då får man prata ut och få hjälp av rektorn för att hitta en lösning".

Informanterna påpekar att ledningens hjälp kan behövas i de situationer som kan påverka barnens lärande och utveckling på ett negativt sätt. Detta anser de går emot barnkonventionen och läroplanens mål.

Utöver detta lyfter informant Petra vikten av att ledningen bör organisera möten inom det kollegiala för att vidare ha diskussion samt kunna reflektera. Detta behövs enligt Petra för att skapa samsyn och likvärdighet exempelvis om förskolans normer eller också gällande det pedagogiska materialet.

I fortsättningen säger förskollärare Maria, att det har funnits situationer då ledningsstöd har behövts. Maria säger att: "Jag försöker lösa konflikter i arbetslaget men, det finns tillfällen när vårdnadshavare har vänt sig direkt till ledningen".

Informanternas ställningstagande tolkar vi utifrån den socialkonstruktivistiska teorin som belyser att "konstruktion av kunskap antas ske i ett kollektivt, socialt samspel mellan människor där den sociala verkligheten är något som skapas och omskapas beroende på sammanhanget och som alltid är relativt" (Patel & Davidsson 2019, s.41).

Vi anser att pedagoger kan hantera normkonflikter med stöd av ledningen samt ovannämnd teori, samt kan förstås sammanhängande med kunskaper som skapas och återskapas i den sociala kontexten utifrån individens subjektivitet det vill säga inom det mellanmännsliga.

Alla informanter enas om deras viktiga roll som pedagoger har för att skapa goda relationer. Viktoria, Jenny, Karin, Anna och Lisa belyser ur detta vikten av att skapa dialog samt vara kommunikativa för att bygga broar. Förskollärare Maria, hävdar att:

Lyssna på ett respektfullt sätt vad är det som sägs, bygga broar för att vårdnadshavare ska få en förståelse för vår verksamhet, skapa trygga relationer med barnen och vårdnadshavare, och skapa professionella relationer med kollegor.

Informanterna Elin, Ida, Viktoria, Lisa, Karin och Anna menar att genom att kritiskt granska sig själva och reflektera över sitt förhållningssätt då visar pedagoger respekt till kollegor och vårdnadshavare. Därtill kompletterar informanten Lisa att: "vara opartisk och objektiv, hantera alla med välvilja, se och uppmärksamma individen, ge alla tid de behöver för att anpassa sig för att finna sig själv och hitta sin plats i världen".

6.4 Sammanfattande analys av resultatet

Studiens resultat visar att samtliga informanter oavsett befattning, är medvetna om innebörden av normer och värden. De är även eniga om att alla bör utgå från allas lika värde. Detta anser vi beror på pedagogernas medvetenhet om sitt uppdrag och läroplanens mål och riktlinjer gällande normer och värden. Informanternas påstående om allas lika värde samt betoning av att ta hänsyn till och leva sig i andra människors situation hänvisar våra reflektioner till Pirjo Lahdenperä (2018). Hen hävdar att interkulturalitet kan förklaras som en social interaktion, en process, eller ett överskridande, då "inter" betyder mellanmännslig interaktion och "kultur" innebär "meningsystem" vilket ger betydelse och en särskild inriktning i en människas liv. När personer med olika kulturer hamnar i samspel med varandra skapas en ny mening eller kultur, vilket dessa personer är delaktiga och medskapare av (Lahdenperä 2018, s.14). Utöver detta anser vi att alla informanter är också medvetna om den *kritiska* aspekten av interkulturalitet eftersom de har utvecklat en kritisk självmedvetenhet kring normer och värden som också förstås inom sociokulturella och historiska ramar (Lahdenperä 2011, s.11).

Vår tolkning är samstämmig med informanten Petra, som hävdar att ”normer är förväntningar som styr hur vi lever vårt liv”. I samma anda kompletterar informanten Lisa att ”dessa normer och värden implementeras hos individens medvetenhet och befasts under alla generationer”. Därtill belyser alla informanterna vikten av att ha ett gemensamt förhållningssätt samt att alla bör vara medvetna om att kunna leva sig in andra människors situation. Ur detta som lyfts identifierar vi pedagogers narrativitet samt dess empatiska förmåga kring sina medmänniskor inom förskoleverksamhet och gemenskapen. Därmed reflekterar vi kring det interkulturella perspektivet samt pedagogers uppdrag och dess ansvarstagande kring läroplanens mål och riktlinjer.

Följaktligen utgår vi från Pirjo Lahdenperä (2011) och det interkulturella perspektivet med specifikt aspekt och utgångspunkt i begreppen *interkulturell kommunikation*, *interkulturalitets kritiska aspekten* och *interkulturell pedagogik*. Dessa valda begrepp genomsyrar pedagogernas svar samt förklarar deras uppfattning och förståelse kring normkonflikter där de exempelvis definierar krock utifrån sin arbetssituation och sin yrkesprofession. Det som framkommer av informanternas svar är att normkonflikter handlar om kulturkrockar som kan uppstå när människor har olika uppfattningar samt sina egna idéer inom gemenskapen. Detta kan exempelvis innebära olika uppfattningar om pedagogiskt material, genus, hemmets kontra förskolans normer eller om vilken synsätt och roll pedagogen har i sitt uppdrag. Utifrån ett kritiskt granskande drar vi slutsatsen att respondenternas påståenden stämmer överens med ett interkulturellt perspektiv som tidigare togs upp. Däremot uppmärksammar vi en kontrast när vi tittar närmare på svaren vilket uppkommer på grund av olika idéer samt hur normkonflikter kan betraktas i det mellanmänniska. I detta fall resonerar vi som så att normkonflikter kan tolkas ur den socialkonstruktivistiska teorin inom gemenskapen. Vi anser att normkonflikter som fenomen inom gemenskapen kan analyseras ur olika synvinklar och dimensioner. Utifrån respondenternas betraktelser och dess svar menar vi också att vi ser en kollision som uppstår ur maktodynamiken mellan parterna för att hitta sin plats inom det sociala sammanhanget. Ur detta lyfter vi individers kamp och deras vilja att kommunicera med sin omgivning via dialog för att vara ”hemma i världen” enligt Biesta (2021, s. 37). Utifrån mänskliga dimensioner och parametrar anser vi att normkonflikterna som logiska utifrån individens existens. Med detta menar vi att det ingår i individens liv att ifrågasätta allt och annat runt omkring sig för att kunna förändra sin omvärld och återskapa sina normer.

Studiens resultat vidare belyses med hjälp av författarna Patel och Davidsson (2019), Thomassen (2018), samt forskaren Ingrid Sahlin (2013) som talar om att ”de sociala fenomenen anses vara oberoende existens i grunden, men å andra sidan är de sociala konstruktioner och mänskliga produkter samt förstås och beskrivs som *sociala problem*” (se Meeuwisse & Swärd 2013, s. 98–99).

Med utgångspunkt i begreppen *kunskapskonstruktion och den språkliga interaktionen* ur den socialkonstruktivistiska teorin hittar vi svar om hur normkonflikter kan påverka pedagogers arbete inom förskoleverksamhet. Dessa normkonflikter kan skapa problematik i möten med vårdnadshavare, kollegor och barn, något som påverkar också arbetsro samt tar tid från det pedagogiska arbetet. Studiens sammanfattande analys av resultatet belyser att vissa pedagoger har svårt med anpassningsförmågan kring de gemensamma normerna och därför riktar sitt fokus mot något annat.

I studiens resultatanalys tar vi upp det som verkar mest problemfyllt, nämligen att hantera normkonflikter i det mellanmänskliga. Specifikt i pedagogers relationer mellan barn, kollegor samt vårdnadshavare. Dessa normkonflikter uppkommer på grund av bristfälliga kommunikativa förmågor inom gemenskapen, samt individernas olika kulturella föreställningar och åsikter. Däremot visar resultatanalysen att dessa normkonflikter är ett fenomen som kan uppstå oavsett kultur eller ort.

Avslutningsvis förs våra tankar kring informanternas svar om hur skapande av goda relationer kan ske utifrån begreppet *språklig interaktion*. Därtill lyfts informanternas påstående kring språkets synergieffekt som det starkaste verktyget och redskapet, som ett hjälpmedel till skapandet av dialog och interaktion i det sociala samspelet.

7. Diskussion

I följande avsnitt diskuterar vi studiens resultat utifrån studiens övergripande frågeställningar med hänvisning till tidigare forskning. Vi har delat diskussionen i följande rubriker som baseras på studiens forskningsfrågor enligt följande: Hur uppfattar pedagoger normkonflikter, vad handlar de om och hur kan de uppstå? Hur påverkar normkonflikter pedagogers arbete inom förskoleverksamheten? Vad anser pedagoger krävs för att hantera normkonflikter?

Vidare avslutar vi denna studie utifrån våra diskussioner där vi kartlägger våra reflektioner kring studiens genomförande samt vidare forskningsområden. I analysen har vi lagt fokus på

vad pedagoger säger om normkonflikter utifrån deras arbete samt *hur* de kan skapa relationer mellan barn och deras föräldrar och kollegor sinsemellan.

7.1 Hur uppfattar pedagoger normkonflikter, vad handlar de om och hur kan de uppstå?

I tidigare forskning belyser Einarsdottir et.al (2014) normer och värden utifrån pedagogers uppdrag, dess yttersta ansvar är att implementera hos barnen de demokratiska principerna, något som kan öka deras förståelse gällande demokrati både som individ och kollektiv (ibids.8). Detta som tas upp genomsyrar studiens resultat samt vår analys av empirin då det framkommer att samtliga informanter oavsett befattning är medvetna om innebörden av normer och värden samt dess betydelse. Informanternas sammankopplade svar ur allas lika värde och dess självmedvetenhet om att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation för våra tankar till begreppet gemenskap. Med utgångspunkt i detta begrepp samt informanternas uppfattningar och dess förståelse om normkonflikter, drar vi slutsatser att normer implementeras hos individens medvetenhet samt befästs i alla generationer under styrningar och förväntningar. Därför anser vi som relevant och intressant att hänvisa våra syllogismer till diskussioner kring begreppet gemenskapen.

Ur våra reflektioner har vi dragit slutsatser baserade på studiens empiri, att alla informanter är medvetna om innebörden av normer. Enligt informanterna kan normerna implementeras hos barnen ur det sociala samspelet, som sker i form av en demokratisk socialisationsprocess inom gemenskapen. I detta sammanhang resonerar vi kring att inga fenomen av individens exkludering eller mobbning får förekomma och därför då inga normkonflikter ska förekomma på demokratins namn.

I kontrast mot ovanstående som tas upp beskriver Salmson (2017) samhällets normer som en kärna där människor distanserar sig från denna kärna. De människor som står längst ifrån denna kärna, löper således störst risk att bli utsatta av olika typer av trakasserier, eftersom de minst lever upp till dessa förväntningar som står på dem i samhället. Detta instämmer med Jonas Aspelin och Johansson (2017) där de utgår från Herbert Meads (1976) påståenden att individen bör bortse från "jaget" eftersom individen samexisterar i relation med de andra i det sociala sammanhanget något som liknar en virvel med tillhörighet i den sociala strömmen (ibid, s.138). Vidare förklarar Jonas Aspelin & Johansson (2017) kring skapande av relationer utifrån individens subjektivitet där de skriver att mänskliga relationer ses som grundläggande

ur dess existens där deras subjektivitet grundas i intersubjektivitet (Aspelin & Johansson 2017, s. 159). Utifrån Aspelin och Johansson (2017) betraktelse kan människan ”förstås som relationell varelse” där det inte finns någon dikotomi mellan subjektet och objektet eftersom deras dualism avskaffas (ibid s. 159). Detta överensstämmer med det som framkommer av studiens empiri, där informanterna förklarar att normkonflikter kan uppstå när det finns brist på kommunikation där alla inte talar samma språk, något som kan påverka dialog samt försvåra relationer mellan barn och vuxna. Därtill kan normkonflikter uppstå när det krockar på grund av olika synsätt samt förhållningssättet mellan parterna i konflikten.

I detta fall sammanflätar vi empirin med Salmsons (2017) forskning där vi drar slutsatser att det kan ske en kategorisering mellan de som är med i kärnan och mellan de som vågar distansera sig från kärnan. Då anser vi att risken till dikotomi finns då individerna indelas som ”vi och de andra” något som enligt vår uppfattning kan leda till utanförskap samt exkludering på grund av individens motstånd att välja att inte vara med i kärnan.

I sin forskningsstudie utgår Anderstaf et al. (2021) från Gert Biestas (2006) teori, där Biesta belyser den ”rationella gemenskapen”. Enligt Biesta innebär denna form av gemenskap att en grupp individer bildar samt har något gemensamt som exempelvis språk, eller kan i sin vardag utgå från samma ramar, som kan exempelvis baseras på idéer eller förhållningssätt. Med koppling till analys av empirin sammanflätar vi informanternas svar kring normkonflikter med den ”rationella gemenskapen” inom förskoleverksamheten där alla pedagoger har gemensamma ramar utifrån läroplanen och förskolan betraktas som en institution under politisk styrning (ibid s. 4).

Studiens framkommande resultat och analys som genomsyrar också pedagogers uppfattning om normkonflikter, anser vi vara något som kan förklaras med hjälp av Biestas ”andra gemenskapen” där teoretikern refereras av Anderstaf (2021, s. 4). Gällande definition av ”Den andra gemenskapen” detta belyses av Biesta som samexisterande med den ”rationella gemenskapen” men som i sin tur och dimension också kan orsaka rubbningar, motstånd eller besvärligheter (ibid). Ur denna kategorisering och dikotomisering kan vi förstå varför vi hittade kontraster i informanternas svar kring normkonflikter. Vi drar därför slutsatsen att även om alla informanterna är eniga om allas lika värde krockar deras synsätt om normkonflikter, på grund av de olika kategorierna av gemenskapen som vi tidigare nämnt. Vi upplever att detta kan resoneras ur en logisk förklaring eftersom alla individer inom gemenskapen upplever normkonflikter utifrån sin subjektivitet.

7.2 Hur påverkar normkonflikter pedagogers arbete inom förskoleverksamhet?

I sin studie lyfter Maria Hedlin (2017) språkproblemet som ett hinder till dialog och kommunikation mellan vårdnadshavare och pedagoger. Detta enligt forskaren kan skapa normkonflikter på grund av språksvårigheter samt bristfälliga kommunikativa kunskaper. Detta kartlägger vi också som är en aspekt som uppmärksammats i studiens resultatanalys. Reflektioner kring detta som belyses leder våra diskussioner och tankar till informanternas svar där de lyfter denna problematik på grund av språkbehärskning, något som enligt deras upplevelser skapar missuppfattningar samt leder till krock i skapandet av relationer i sin vardag. Vi kommer fram till att gemenskapens samt språkets synergieffekt och dess dynamik är det starkaste verktyg i människans existens inom det sociala sammanhanget. Vi anser att begreppen som tas upp är de allra viktigaste aspekterna i människans existens eftersom de avgör hur dialogen och kommunikationen bör och ska ske.

Därtill lyfter Salmson (2017) de övergripande normer som gäller för alla och påverkar alla i samhället. Exempelvis berättar Salmson (2017) att normsystemet handlar om många normer som är sammankopplade med varandra, något som kan leda till skapandet av så kallad normsamverkan. Salmson beskriver olika normer samt förklarar innebörden av de bland annat normer kopplade till genus, kön, sexualitetsnormer, familj, etnicitets, tros-/religions, kropps, socioekonomiska-/resurs, funktions och åldersnormer.

Anderstaf et al. (2021) skriver om den andra gemenskapen som en mötesplats inom den kulturella reproduktionen då allas värderingar kan mötas med det okända och via allas unika rationella röster. I samband med detta belyses återigen Biesta som hävdar att människor kan ställa sina egna autentiska frågor så länge de kan ge frihet och är tillgängliga att möta "den andre" utifrån sina förutsättningar (Anderstaf et al. 2021, s.5). Detta anser vi, förklarar informanternas svar när de berättar om bakomliggande orsaker kring normkrocken som sker mellan olika kategorier av normer. I detta sammanhang anses förskoleverksamhet som en mötesplats där dessa norm kategorier leder till kollision mellan pedagoger, barn och deras vårdnadshavare. Det som framkommer är faktumet att informanterna är medvetna om bakomliggande anledningar kring normkonflikter vilket kan belysas ur mångfalden av olika kulturer som krockar med förskolans normer. Studiens resultat leder våra tankar kring informanternas betraktelse till normkonflikter som ett fenomen. Detta fenomen kan bidra till barnets kritiska tänkande och ifrågasättande om allt de ser och hör utifrån ett demokratiskt

perspektiv och dimension. Detta leder också till barnens vidgade horisonter inom det sociala sammanhanget.

I fortsättningen sammankopplar vi denna demokratiska dimension till tidigare forskning av Einarsdottir et al. (2017) som kartlägger "demokrati som att vara eller som att bli". I sin forskningsstudie lyfter forskarna begreppen som demokrati, omsorg som en grundläggande princip med dess etik, moral och kompetensvärden som socialiserings lärande och akademiska färdigheter (ibid s. 1). Detta är något anser vi som instämmer och genomsyrar vår studies resultat där det framgår att individen kan tänka och tycka olika inom ramen så länge de respekterar varandras olikheter utan kränkningar. Vi tolkar denna dimension av demokrati utifrån vår granskning och analys som framkommer av informanternas svar och deras ställningstagande där de talar om vikten av att vara goda förebilder ur sin yrkesprofession.

Med utgångspunkt i pedagogers kompetens och dess uppdrag vidare skriver Einarsdottir et al. (2017) om de etiska samt moraliska aspekter som bör tas i beaktande gällande barnens psykosociala och emotionella utveckling inför det livslånga lärandet. Utifrån informanternas svar och deras uppfattning kring normkonflikter samt allt ovanstående, anser vi att våra respondenter är medvetna om sitt uppdrag i relation till aspekter gällande moral och etik. Därför kan vi då förstå deras positivitet att betrakta normkonflikter som en positiv del i deras arbete.

Borgström (2011) förklarar de svårigheter som kan skapas när människor utgår från sina egna värderingar för att förstå "den andre" med sina egna språkliga, sociala och kulturella koder. I samma anda instämmer Aspelin och Johansson (2017) som talar om skapande av goda relationer inom det sociala sammanhanget där de menar att relationer föregår kunskap, lärande och undervisning. Detta enligt forskarna kan förverkligas och besvaras ur det som Martin Buber hävdar som menas "människa med människa i mellanrummet" (ibid s. 160).

Denna relatering till mellanrummet genomsyrar vår studies empiri utifrån informanternas postulat där de lyfter vikten av att inte sätta personliga värderingar mot andras beteende, utan att möta alla utifrån sina förutsättningar genom att ha en god dialog, att förstå varandras åsikter samt respektera deras tankar. Vi anser att vår empiri instämmer med det som tidigare tas upp i tidigare forskning samt med våra informanternas betraktelse och dess åsikter. Vi menar att alla är medvetna i sin yrkesprofession som goda förebilder för att skapa förutsättningar för en demokratisk dialog och relationer i det mellanmänniska. Med inspiration av Moira von

Wright (2000) belyser vi vikten av att fånga blicken i stunden (Aspelin och Johansson 2017, s.161).

Vidare i våra diskussioner utgår vi från tidigare forskning av Hedlin (2017) där hen forskar kring sambandet mellan vårdnadshavarens socioekonomiska status, dess krav och synpunkter. I sin forskningsstudie belyser Hedlin (2017) att ju bättre socioekonomiskstatus vårdnadshavare har desto högre krav ställer de på förskolepersonalen. Däremot detta som hävdas inte instämmer med det som har framkommit i vår resultatanalys under studiens genomförande. Våra informanter som tar upp denna aspekt säger att normkonflikter sker oavsett vårdnadshavarens socioekonomiska status eller geografiskt område. I detta sammanhang tolkar vi informanternas påstående utifrån sin subjektivitet där de bara utgår från sina egna tidigare erfarenheter och upplevelser.

7.3 Vad anser pedagoger krävs för att hantera normkonflikter?

Salmson (2017) lyfter olika metoder för att hantera normkonflikter som exempelvis *normkreativitet*, där begreppet anses vara ett steg efter det normkritiska perspektivet. Normkreativitet innebär att agera annorlunda mot gamla normer med syfte till dess förändringar för att undvika uppkommande problem. Då återskapas normer genom upprepningar av de nya normerna eftersom normer inte är något som existerar av sig själv. Med utgångspunkt i de olika normkonflikter som nämns i studiens empiri, betonar informanterna vikten av att vara flexibla, tillmötesgående och vara redo för positiva förändringar för allas bästa. Dock framkommer av vissa informanter att normer har existerat i flera generationer och befästs hos individens medvetenhet. Detta innebär att det kan vara svårt att förändra och bryta hos individerna. Detta tolkar vi utifrån pedagogers uttryckssätt och dess välvilja att samarbeta och hitta lösningar för att möta den andre. I samband med uppfinning av nya normer kan pedagogerna följa dessa men också förändra de gamla som skapar problematik.

Hedlin (2017) lyfter vikten av en välfungerande relation med vårdnadshavare, vilket anses vara svårt inom yrket. Studien påpekar att en bra kommunikation med vårdnadshavare kan vara förebyggande mot konflikter och främjande till ett gott samarbete. Hedlin betonar vikten av att bygga förtroende mellan lärare och vårdnadshavare som fokuserar på de positiva egenskaperna hos de samt att ta hänsyn till deras brister. I detta sammanhang sammanbinder vi Borgström (2011) påstående om lärarens interkulturella kompetens och dess bidragande för

att minska avståndet och undvika missförstånd mellan individer som har olika kulturella bakgrund.

I studiens resultat framkommer att kommunikationsbrister försvårar dialogen mellan parterna. Utöver detta lyfts svårigheter att möta normkonflikter som skapar problematik på grund av individers egna kulturella föreställningar och deras personliga åsikter.

Samtidigt betonas av informanterna vikten av att vara tillmötesgående och ta hänsyn och vara öppna att ha dialog med vårdnadshavare. Av detta som har tagits upp drar vi ett resonemang ur ett interkulturellt tänkande hos informanter då de tar upp begreppen såsom öppenhet, respekt, solidaritet, empati samt ansvar. Einarsdottir et al. (2014) kompletterar informanternas ovanstående påstående genom att betona pedagogers sociala kompetens som allra viktigaste prioriteringar inom Nordens förskoleverksamheter där principer som solidaritet, empati, och interaktion bör tillämpas i praxis (ibid s. 9). Ur detta resonerar vi och instämmer kring begreppet social kompetens som bör föregå innan titlar och befattnings epitetten.

Salmson (2017) diskuterar kring de olika strategier som behöver att följas i praktiken för att kunna agera normkreativt, exempelvis genom att vända blicken mot sig själv. Vidare nämner hen om vilka normer som förmedlas av oss och vilka föreställningar eller position vi har. Utifrån studiens syfte och frågeställningar framkommer i resultatanalysen pedagogers medvetenhet om att kritiskt granska sig själva samt reflektera över sina brister och erkänna dessa. Vi drar ett resonemang kring pedagogers självmedvetenhet och dess förmåga att reflektera över sitt förhållningssätt. Även att granska det med ett kritiskt förhållningsätt som utgångspunkt, för att skapa goda relationer och komma i dialog med de andra. Detta anser vi förutsätter en flexibilitet hos pedagogerna som resulterar i att tänka utanför sina egna ramar.

Borgström (2011) belyser rektorns roll i att ordna workshops eller aktiviteter för att öka medvetenheten om den kulturella mångfalden och uppmärksamma individers olikheter.

Borgström (2011) riktar sitt fokus mot pedagoger, vårdnadshavare och barn som är anslutna till olika skolformer. Dock framkommer av studiens resultat att informanterna har diskuterat kring andra aspekter med koppling till normkonflikter. Informanterna säger att ledningens hjälp är nödvändigt i vissa situationer för att lösa olika normkonflikter som uppstår mellan de och vårdnadshavare som inte är tillmötesgående. Därtill betonar de också att ledningens stöd behövs när det uppstår normkonflikter inom det kollegiala arbetet.

Utifrån det som informanterna lyfter fram hittar vi en avvikelse mellan tidigare forskning och informanternas uppfattning. Borgström (2011) talar om förebyggande insatser gällande normkonflikter genom olika aktiviteter som syftar till att skapa en kulturell medvetenhet hos alla parter. Däremot anser pedagogerna ledningsroll och stöd kommer i efterhand när konflikterna redan har uppstått. I detta sammanhang Borgströms (2011) kommer överens med Anderstaf et al. (2021) som betonar att pedagoger och vårdnadshavare ska samspela för att uppmärksamma den kulturella mångfalden utifrån läroplanens mål och riktlinjer.

Med utgångspunkt i studiens resultat framkommer att bara två pedagoger ger förslag till hantering av normkonflikter, detta genom att använda de estetiska uttrycksformerna som drama, musik, skapande och dans. Därtill tas upp högläsningen som metod och arbetssätt för att hantera de olika normkonflikterna. Dock riktar informanterna sitt fokus enbart mot barnen och inkluderar inte vare sig vårdnadshavare eller kollegor.

Avslutningsvis granskar vi kritiskt informanternas svar och deras brister gällande planerade aktiviteter för att uppmärksamma den kulturella mångfalden. Vi anser vikten av att implementera de estetiska uttrycksformerna och högläsningen som ett förebyggande verktyg i arbetet mot normkonflikter. Samtidigt anser vi vikten av planerade aktiviteter som riktar sig mot vårdnadshavare och kollegor för att minska avståndet och för att komma i dialog. Detta genom att skapa goda relationer.

8. Slutsatser

Utifrån vår empiri drar vi slutsatser att de intervjuade informanterna är medvetna samt förhåller sig till läroplanens mål och riktlinjer gällande normer och värden. Deras medvetenhet som har genomsyrat studiens resultatanalys samt våra diskussioner, kopplar vi till barnens ”bildning” som är sammanflätat med utbildningsuppdrag och demokratiuppdrag, eftersom pedagoger samt förskolan har en betydande roll till barnens inlärd kunskaper inför det livslånga lärandet. I *Didaktik i förskolan* belyser redaktörer Hjalmskog, Andersson, Gullberg & Lagrell (2020) begreppet ”bildning” med koppling till samhällsliga frågeställningar gällande individens *självbestämmande* och *medbestämmande* (Hjalmskog et al. 2020, s.46). Vi drar slutsatser att intervjuade pedagoger utifrån förskolans uppdrag kan bilda och utbilda barnen som blivande samhällsliga medborgare där de kan förstå normer och värderingar för att vidare kunna hantera uppkommande normkonflikter i gemenskapen. Då

kan bildning och utbildning bidra till barnens meningsskapande och kunskapsskapande samt hjälpa dem att hitta sin plats i världen via dialog med och respekt för sina medmänniskor.

Utifrån alla teoretiker samt tidigare forskning som valts till denna studie har vi kunnat förstå samt analysera informanternas betraktelse kring normkonflikter i enlighet med Biestas två definitioner av gemenskapen. Utifrån denna dimension har vi sett informanternas kamp att bemöta barn, kollegor som ett strävande att skapa goda relationer via dialog i Martin Bubers ”mellanrum”. Vi har också utgått från den socialkonstruktivistiska teorin som har hjälpt oss att förstå informanternas olika uppfattningar kring normkonflikter som belystes som sociala fenomen, ur den språklig interaktionen för att förstå varför individerna krockar med normkonflikter på grund av språksvårigheter och missuppfattningar i kommunikationen i det kollegiala arbetet.

Med utgångspunkt i det ovannämnda och i studiens analys menar vi är att om alla kritiskt granskar sig själva samt vänder blicken mot sig själva enligt von Wright (2020) då kan alla hitta sin inre röst och därmed kan vara mottagliga för att möta den andre som är och vill vara. Allt som informanterna säger anser vi som sammanflätande inom det sociala sammanhanget. Utifrån diskussionerna har vi kommit fram till att alla är beredda att möta den andre dock anser vi att denna studie har varit ett litet axplock att belysa hur det kan förverkligas.

Vi anser en stor angelägenhet i denna studie att lyfta normer och värden. Ur dagens aktualitet samt pågående krig i Ukraina har vi genomfört denna studie där vi dagligen ser livets obarmhärtigheter i hela världen. Vi är betänksamma och oroliga för barnens framtid. Därför vill vi tro att studiens bidragande kan öka pedagogers medvetenhet samt förståelse om normkonflikter vars existens kan förstås i olika sociokulturella kontexter och sammanhang, i ett mångkulturellt samhälle. Studiens bakomliggande tanke varit att lyfta vikten av att skapa goda relationer med hjälp av en demokratisk dialog samt kommunikation som vi betraktar som de viktigaste aspekter för att vidga vyer och bygga broar mellan människor som ”kosmopolites” enligt Comenius.

8.1 Fortsatt forskning

Vi anser att det skulle vara intressant att i fortsatt forskning lägga fokus på pedagogers planerade aktiviteter och metoder som förebygger normkonflikter och främjas utifrån ett interkulturellt förhållningssätt. Detta för att vi uppmärksammat under studiens gång och

insamlingen av data att pedagogerna riktade sin fokus i problematiken kring normkonflikter, och inte i aktiviteter som kan förebygga dessa avstånd och minska avstånden mellan parterna.

9. Referenslista:

- Anderstaf, S., Lecusay, R., Nilsson, M. (2021). Sometimes we have to clash: how preschool teachers in Sweden engage with dilemmas arising from cultural diversity and value differences- *Intercultural Education*, 32(3), s.: 296–310. <https://doi.org/10.1080/14675986.2021.1878112> [2022-01-25]
- Aspelin, J. & Johansson, L. (2017). Relationell pedagogik - Ingång till ett fält. *I: Pedagogisk Forskning i Sverige*, Nr 3–4, s.159–164. <https://open.lnu.se/index.php/PFS/article/view/1446/1290> [2022-02-23]
- Biesta, G. (2021). *Konst som undervisning- kostundervisning "efter" Joseph Beuys*. Stockholm: Arkeater.
- Borgström, M. (2011). Lärarens interkulturella kompetens i undervisningen. I: Lahdenperä, P. (red.) *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur, s.33–56.
- Einarsdottir, J., Broström, S., Johannesson, E., Purola, A., Emilson, A. (2014). Democracy, caring and competence: values perspectives in ECEC curricula in the Nordic countries. *International Journal of Early Years Education*, 23(1), 97–114. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09669760.2014.970521>
- Hedlin, M. (2017). They see only their own child: an interview study of preschool teachers' perceptions about parents. *Early Child Development and Care*, 189:11, 1776–1785, DOI: 10.1080/03004430.2017.1412955. <https://www-tandfonline-com.till.biblextern.sh.se/doi/pdf/10.1080/03004430.2017.1412955?needAccess=true/> [2022-02-08]
- Hjalmskog, K., Andersson, K., Gullberg A. & Lagrell, K. (2020). Att planera undervisningen- de didaktiska frågorna. I: Hjalmskog, K., Andersson, K., Gullberg A. & Lagrell, K. (red.) *Didaktik i förskolan*. Malmö: Gleerups.
- Kvale, S. & Brinkmann. (2012). *Den kvalitativa forskningsintervjun*, andra upplagan Lund: Studentlitteratur.

- Lahdenperä, P. (2011). Mångfald, jämlikhet och jämställdhet - interkulturellt lärande och integration. I: Lahdenperä, P.(red.) *Forskningscirkel – Arena för verksamhetsutveckling i mångfald*. Västerås: Mälardalens högskola, s. 15–41. Microsoft Word - Mitt kapitel Mångfald jämlikhet och jämställdhet - interkulturellt lärande och integration (diva-portal.org)
- Lahdenperä, P (2018). *Interkulturlitet i undervisning och skolutveckling: Skolverket*. <https://www.skolverket.se/download/18.75bdbbb116e7434ebf842/...> · PDF-fil
- Löfdahl Hultman, A. (2021). God forskningssed- regelverk och etiska förhållningssätt. I: Löfdahl, A., Hjalmarsson, M. & Ribaeus, K (red.) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Andra upplagan, Stockholm: Liber, s.31–41.
- Messuwisse, A. & Swärd, H. (2013). Perspektiv på sociala problem- några positioner. I: Messuwisse, A. & Swärd, H. (red.) *Perspektiv på sociala problem - andra omarbetade utgåvan* Stockholm: Natur &Kultur, s. 96–108
- Patel, R. & Davidson, B. (2019). *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Femte upplagan, Lund: Studentlitteratur.
- Roos, C. (2021). Att berätta om små barn – minietnografi. I: Löfdahl Hultman, A. & Ribaeus, K. (red.) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Andra upplagan, Stockholm: Liber, s.110–121.
- <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09669760.2014.970521>
- Sahlin, I. (2013). Sociala problem som verklighetskonstruktioner. I: Messuwisse, A. & Swärd, H. (red.) *Perspektiv på sociala problem - andra omarbetade utgåvan*. Stockholm: Natur &Kultur, s. 129–149.
- Salmson, C. (2017). Att synliggöra och förändra normer. I: Öhman, M. (red.) *Att bryta mönster-relationer, normer och barns rätt*. Stockholm: Lärarförlaget, s. 59–74.
- Skolverket (2020). *Att ställa frågor och hitta svar samarbete för vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet*. Stockholm: Skolverket. <https://www.skolverket.se/.../2020/att-stalla-fragor-och-soka-svar?id=7117>

- Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan*. Stockholm: Skolverket.
- Thomassen, M. (2020). *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*, andra upplagan. Malmö: Gleerups utbildning.
- Thomassen, M. (2018). *Vetenskap, kunskap och praxis: Introduktion i vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups.
- Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

9.1 Muntliga källor

Intervju, respondent Anna	5/3–22
Intervju, respondent Jenny	6/3–22
Intervju, respondent Maria	8/3–22
Intervju, respondent Lisa	10/3/-22
Intervju, respondent Petra	10/3–22
Intervju, respondent Viktoria	10/3–22
Intervju, respondent Ida	11/3–22
Intervju, respondent Karin	11/3–22

10. Bilagor

10.1 Intervjuguide

Bakgrundsfrågor

Vilken befattning har du?

Hur många år har du arbetat inom förskoleverksamhet?

Hur uppfattar pedagoger normkonflikter, vad handlar de om och hur de uppstå?

- Vad betyder normer och värden för dig?
- Vad innebär normkonflikter för dig? Kan du ge exempel på detta?
- I vilka situationer tycker du det kan uppstå normkonflikter samt hur?
- Vilka konflikter upplever du som svårast utifrån din yrkesroll?
- Tycker du att normkonflikter kan korsas utifrån människors olika uppfattningar?

Hur påverkar normkonflikter pedagogers arbete inom förskoleverksamhet?

- Tycker du att normkonflikter kan hindra dig att genomföra ditt arbete och på vilket sätt?
- Vad upplever du som svårast att hantera gällande normkonflikter mellan dig som pedagog kontra barn, kollegor eller vårdnadshavare? Varför?
- Vad motiverar dig i ditt arbete och ger dig styrkan att gå vidare trots de problem du kan ställas inför?

Vad anser pedagoger som krävs för att hantera normkonflikter?

- Vilka kompetenser och egenskaper anser du som krävs för att hantera normkonflikter?
- Vilka metoder eller arbetssätt använder du i praktiken när du möter en normkonflikt?
- Finns det situationer där du upplever och tycker att ledningens stöd behövs för att lösa normkonflikter och på vilket sätt?
- Hur ser du din roll som pedagog för att skapa goda relationer?

10.2 Registerförteckning

Samtycke till behandling av personuppgifter i samband med studentarbete vid Södertörns högskola

Vi är studenter på ett av förskolläraryrkesprogrammen vid Södertörns högskola. Denna sista termin på utbildningen skriver vi ett examensarbete som omfattar en mindre undersökning som är relevant för förskolans praktik och vårt kommande yrke som förskollärare. Studien kommer att handla om pedagogers uppfattning om normkonflikter på förskolan. För att samla in material till studien skulle vi gärna vilja intervjua dig, vi kommer att använda oss av ljudupptagningar i intervjun.

Jag samtycker till att Södertörns högskola behandlar följande personuppgifter i studentarbetet ”Normkonflikter på förskolan” Mötesplats eller kollision? enlighet med nedanstående beskrivningen.

Vilka personuppgifter kommer att behandlas?

Ljudupptagningar.

Vad är syftet med behandlingen av personuppgifter?

Studien vill belysa pedagogens beskrivning samt dess förhållningssätt och uppfattning om normkonflikter som kan uppstå i det mellan mänskliga.

På vilken rättslig grund kommer personuppgifterna att behandlas?

Personuppgifterna behandlas med **ditt uttryckliga samtycke**. Deltagande i studien är helt frivilligt. Du kan när som helst återkalla ditt samtycke utan att ange orsak. Om du inte samtycker till personuppgiftsbehandlingen kan du göra det utan att drabbas av negativa konsekvenser.

Lagringsform och skyddsåtgärder: Vi kommer att transkribera materialet på papper och anonymisera alla personliga informationer om det, så att ingen obehörig kan ta del av materialet.

Lagringstid och gallring: Personuppgifterna kommer att bevaras tills vår självständiga vetenskapliga arbetet är betygsatt och avslutat.

Vilka är mina rättigheter?

Enligt EU:s dataskyddsförordning har du rätt att få ta del av samtliga personuppgifter om dig som hanteras (registerutdrag) Du har även rätt att få dina uppgifter rättade vid fel. Du har även rätt att begära radering, begränsning eller invända mot behandling av personuppgifter. Fortsättningsvis har du rätt till dataportabilitet, dvs. rätt att överföra personuppgifter från en personuppgiftsansvarig till en annan ”utan att hindras”. Du kan när som helst återkalla ditt samtycke utan att behöva ange orsak.

Vem ska jag vända till om uppgifter är felaktiga eller jag vill ångra mitt samtycke?

Behöver du få felaktiga uppgifter rättade, komplettera med saknade uppgifter (rättelse) eller ångrar du ditt samtycke (återkallelse) kan du i första hand kontakta ansvarig student och/eller dennes handledare (se kontaktuppgifter nedan). Du kan även vända dig till Södertörns högskolans dataskyddsombud på dataskydd@sh.se.

Personuppgiftsansvarig: Södertörns högskola är juridiskt ansvarig för studentens personuppgiftsbehandlingar i studentarbeten. Du kan alltid nå Södertörns högskola via e-post registrator@sh.se eller telefon 08 608 40 00.

Dataskyddsombud: Har du funderingar eller klagomål om hur dina personuppgifter behandlas kan du alltid vända dig till Södertörns högskolas dataskyddsombud på dataskydd@sh.se.

Klagomål: Är du inte nöjd med högskolans hantering av dina personuppgifter har du alltid rätt att lämna klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten. Du når dem via e-post: imy@imy.se eller telefon 08-657 61 00.

Kontaktuppgifter till ansvarig(a) student(er) och handledare:

Självständigt vetenskapligt arbete 15hp, Södertörn Högskola.

Handledare: Kim Silow Kallenberg

Studenter Bakhan Amin, Kiriaki Karapanagiotidou,
.....

Genom mitt undertecknande nedan bekräftar jag att jag har tagit del av ovanstående information och är införstådd med hur mina personuppgifter kan komma att behandlas. Jag är medveten om att mitt deltagande är helt frivilligt och att jag kan avbryta mitt deltagande i studien utan att ange något skäl.

Datum och ort:

Underskrift

Namnförtydligande
